BÂBİL YARATILIŞ DESTANI
-ENUMA ELİŞ-

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

BÂBİLCE ASLINDAN ÇEVİREN:
SELİM F. ADALI - ALİ T. GÖRGÜ

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

II. BASIM

Genel Yayın: 3498

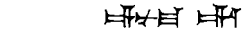
Hümanizma ruhunun ilk anlayış ve duyuş merhalesi, insan varlığının en müşahhas şekilde ifadesi olan sanat eserlerinin benimsenmesiyle başlar. Sanat şubeleri içinde edebiyat, bu ifadenin zihin unsurları en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir milletin, diğer milletler edebiyatını kendi dilinde, daha doğrusu kendi idrakinde tekrar etmesi; zekâ ve anlama kudretini o eserler nispetinde artırması, canlandırması ve yeniden yaratmasıdır. İşte tercüme faaliyetini, biz, bu bakımdan ehemmiyetli ve medeniyet dâvamız için müessir bellemekteyiz. Zekâsının her cephesini bu türlü eserlerin her türlüsüne tevcih edebilmiş milletlerde düşüncenin en silinmez vasıtası olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyat, bütün kütlenin ruhuna kadar işliyen ve sinen bir tesire sahiptir. Bu tesirdeki fert ve cemiyet ittisali, zamanda ve mekânda bütün BAB delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi milletin kütüpanesi bu yönden zenginse o millet, medeniyet âleminde daha yüksek bir idrak seviyesinde demektir. Bu itibarla tercüme hareketini sistemli ve dikkatli bir surette idare etmek, Türk irfanının en önemli bir cephesini kuvvetlendirmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemiyen Türk münevverlerine şükranla duyguluyum. Onların himmetleri ile beş sene içinde, hiç değilse, devlet eli ile yüz ciltlik, hususi teşebbüslerin gayreti ve gene devletin yardımı ile, onun dört beş misli fazla olmak üzere zengin bir tercüme kütüpanemiz olacaktır. Bilhassa Türk dilinin, bu emeklerden elde edeceği büyük faydayı düşünüp de şimdiden tercüme faaliyetine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okuru için mümkün olamıyacaktır.

23 Haziran 1941
Maarif Vekili
Hasan Âli Yücel

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

ANONİM
BÂBİL YARATILIŞ DESTANI
-ENUMA ELİŞ-

ÖZGÜN ADI

BABİLCE ASLINDAN ÇEVİREN
SELİM F. ADALI - ALİ T. GÖRGÜ

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2015
Sertifika No: 29619

EDİTÖR
HANDE KOÇAK

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

I. BASIM, ŞUBAT 2016, İSTANBUL
II. BASIM, MAYIS 2016, İSTANBUL

ISBN 978-605-332-693-9 (KARTON KAPAKLI)

BASKI
YAYLACIK MATBAACILIK
LİTROS YOLU FATİH SANAYİ SİTESİ NO: 12/197-203
TOPKAPI İSTANBUL
(0212) 612 58 60
Sertifika No: 11931

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Faks. (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

HASAN ÂLİ YÜCEL
KLASİKLER DİZİSİ
CCLXXVI

BÂBİL YARATILIŞ DESTANI
-ENUMA ELİŞ-

BÂBİLCE ASLINDAN ÇEVİREN:
SELİM F. ADALI - ALİ T. GÖRGÜ

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Değerli hocamız Talât Sait Halman'ın
aziz hatırasına ithaf edilmiştir.

Sunuş

MÖ 7. binyıldan itibaren yerleşik hayata geçmiş olmalarına rağmen pek çok Mezopotamya halkının yazısı yoktu.[1] Mezopotamya dini, mitolojisi ve geleneği yüzyıllarca kuşaktan kuşağa sözlü olarak aktarılmıştı. MÖ 4000 civarında başlayan kentleşme, genişleyen ticaret ağlarını, kanallarla gelişen tarımı ve mesleki uzmanlaşmayı getirdi. Bu dönemde, sözlü geleneklerin bazı taşıyıcıları tapınaklar çevresinde topluluk halinde yaşıyorlardı.

Arkeologlar MÖ 4000-3100 arası dönemi, bu dönemin başlıca kentlerinden biri olan Uruk'un isminden hareketle Uruk Dönemi olarak adlandırmaktadırlar. Resim-yazı (proto-çivi yazısı) ilk kez yaklaşık olarak MÖ 3300-3100 yılları arasında Uruk'taki Tanrıça İnana Tapınağı olan Eanna'da kullanılmıştır. Bu belgelerde, ekonomik faaliyetler kayıt altına alınıyordu. Yazıda daha çok dönemin hâkim dili Sümerce ile logogram (bir kelimeye karşılık gelen bir yazı işareti) kullanılıyordu. Bu resim-yazı ticaretle Orta Doğu coğrafyasında yayıldı.

Erken Hanedanlar Dönemi'nde birbirleriyle rekabet halinde olan Sümer kentleri (MÖ 2900-2350), kil üzerine çivi yazısı işaretleriyle yazı yazmaya başladılar. Çivi yazısı işaretleri sadece bir kelime değil aynı zamanda bir heceye karşılık geliyor veya bir kelimenin özellikleri hakkında bilgi veriyordu.

---

1 Sunulan bilgiler en güncel verilere göre hazırlanmış, okumalara kaynakçada (s. 65-66) yer verilmiştir. Verilen tarihlerde bilimsel literatürde yaygın olan Orta Kronoloji kullanılmıştır.

"Çivi Yazı Sistemi" adı verilen bu sistem siyasi işlerde ve gündelik hayatta daha çok kullanılır hale geldi. Erken Hanedanlar Dönemi'nin ortalarına doğru Sümerce dini ve mitolojik metinler sözlü aktarımın yanında yazılı hale getirilmeye de başlandı. Rahipler ve kâtipler, sözlü ve yazılı aktarımları bir arada sürdürüyorlardı. Uzun olmayan Sümerce mit, destan ve ilahileri yazıya geçiriyorlardı. Mezopotamya'nın Sami dillerini konuşan halkları, Sümerlerle çoğunlukla aynı tanrılara inanıyorlardı ve aynı geleneklere bağlıydılar. Kendi geleneklerini sözlü aktarıyorlardı. Sümerce metinleri yazıya geçiren bazı kâtipler bile Sami kökenliydi.

MÖ 24. yy ortalarında askeri deha Sargon, Mezopotamya'yı fethetti ve siyasi birliği sağladı. Sami dili konuşan Akkad Hanedanı, ilk defa devletin asli unsuru oldu. Bu sayede resmi dil olarak Akkadca kullanılmaya başlandı. Yaklaşık iki yüzyıl egemenlik süren Akkad Hanedanı zamanında Sümerce kültür dili olarak varlığını sürdürse de hayatın pek çok alanında etkinliğini kaybetmeye başlamıştı.

MÖ 22. yüzyılın ilk yarısında Akkad Hanedanı'nın çökmesiyle Batı İran kökenli Guti halkı Mezopotamya'ya fetihler düzenledi. Siyasi kargaşa ancak bu yüzyılın sonlarına doğru kurulan, tarihteki son Sümer devleti ile sona erdi. Tarihçilerin III. Ur Hanedanı adını verdikleri bu devletin başkenti Güney Mezopotamya'daki Ur kentiydi. Dili korumak ve kralların taleplerini karşılamak için, uzun Sümerce mitler, destanlar ve dini metinler yazıya geçirildi.

Yaklaşık olarak MÖ 2112-2000 döneminde hüküm süren III. Ur Devleti Dönemi'nin sonlarına doğru Akkad kültürü yaygınlık kazanmıştı hatta bazı Ur kralları Akkadca adlar almıştı. III. Ur Devleti'nin gücü zayıfladı. Suriye-Filistin kökenli Amurî beylerin akınları ile doğuda, İran'da güçlü Elam Devleti'nin baskıları arttı. Resmen III. Ur hâkimiyetindeki pek çok kent, gerçekte Amurî beylerin idaresine girdi. Elam ve müttefikleri, MÖ 2004 yılında Ur kentini istila etti. III.

Ur Devleti yıkılınca şehirler de bağımsızlıklarını ilan ettiler ve böylece Mezopotamya'da yeni bir bağımsız kent devletler dönemi başladı.

İbranice ve Aramice ile yakın akraba bir Batı Sami dilini konuşan Amurî boyları, Suriye-Filistin'den göç etmiş, üstün askeri kabiliyetleri sayesinde Mezopotamya kentlerini ele geçirmişlerdi. Yazışmalar için Akkad Hanedanı'nın Doğu Sami kolundan Akkad dilini kullandılar ve bu sayede Akkad halklarının desteğini kazanmayı büyük ölçüde başardılar. Amurîler, nüfusları az olduğu için zamanla asimile oldular. MÖ 21. yüzyılın başlarından MÖ 18. yüzyıla uzanan bu uzun dönemde önce İsin, ardından da Larsa kenti en güçlü kent konumuna geldi, ama hiçbir kent Mezopotamya'da tam bir egemenlik kuramadı. Bu egemen sınıf, Sümerce ve Akkadca dini metinlerin aktarılmasını destekledi. Bu dönemde Sümerce konuşan kalmamış, Sümerce sadece okullarda öğretilen bir dil olmuştu. Sümerceyi aktaranlar da tapınaklar başta olmak üzere Akkadlılardı. Bu dönemde Sümerce metinlerin yanında uzun Akkadca dini metinler de hem sözlü, hem de yazılı olarak aktarıldı. Amurî hanedanlarının siyasi hedefleri ve çok tanrılı dinleri bağdaştırma eğilimlerinden dolayı Akkadca dini metinleri Amurîlerin etkisi altında kaldı. Her bir kent, kendi baş tanrısını veya tanrıçasını yücelterek tanrıların tarihinin ne olduğu konusunda dini metinler oluşturdu. Eski metinlerden yararlanarak yeni dini metinler ürettiler. Rakip kentler, rakip teolojiler geliştirdi.

Enūma Eliš [Enuma Eliş] Bâbillilerin, baş tanrıları olan Marduk'u yüceltmek için Amurî ve eski Sümer-Akkad kavram ve metinlerinden yaralanarak yazdıkları kapsayıcı bir dini metin ve bir mittir. Bilinen en eski Bâbil kralı Sumuabum'dur (MÖ 1894-1881). İsin ve Larsa kentlerinin güçlü olduğu dönemlerde bağımsızlığını kaybetme tehlikesiyle yüz yüze gelen Bâbil kentinin hanedanı da Amurî'ydi. Amurî Fırtına Tanrısı Ba'al'ın etkisiyle Babil kentinin baş

tanrısının bir adı da, ses değişimiyle, *Bēl* [Rab] olmuştur. Diğer adı ise *Marduk*'tur. Yazı geleneğinde Marduk, *Māriûtu/ māri šamši* (Māri-Utu/Güneşin Oğlu) olarak yorumlandı (bkz. Birinci Tablet, 101.-102. dizeler). Bir görüşe göre Marduk, Sümerce *amar-utu-ak* (güneşin [utu-ak] buzağı [amar]) sözcüğünden türemiştir. Bir olasılıkla bu yorumu yapan eski kâtipler de bu köken ilişkisini sonradan yakıştırdılar. Öte yandan mitolojide Marduk'un babası Güneş Tanrısı değil, Ea'dır.

MÖ 1792-1750 arası hüküm süren Kral Hammurabi, karmaşık ve uzun yıllar süren siyasi, stratejik ve askeri mücadeleden sonra Larsa'yı yenerek Mezopotamya'da egemenlik kurmuş, kent devletten "kenti aşan toprak" anlayışına dayalı devlete geçişin temellerini atmıştır. Bâbil kral yazıtlarında, Marduk'un baş tanrı olduğu ve evreni yönettiği vurgulanır. Bâbil'de Tanrı Marduk'a ait en önemli tapınak Esagil'di. Bâbil geleneğinde Esagil, Mezopotamya'nın ilk zamanlarından beri vardı. Bâbil ve Esagil'in tarihsel kökeni bilimsel olarak henüz saptanmamıştır. Demir Çağı'ndaki yoğun şehirleşme, yani daha eski yerleşim katmanlarının üzerine yapılan inşaatlar ve araştırma sırasındaki kimi güçlüklerden dolayı, şehrin Hammurabi ve Tunç Çağı'na dair bilgilere ulaşılamamıştır. En azından Bâbil kent devleti bünyesinde 19. yüzyılın sonu ile bir sonraki yüzyılda sözlü bir Marduk destanının var olduğu bilinmektedir.

Hammurabi'nin genişlettiği Bâbil Hanedanı'nın siyasi gücü yayıldıkça çivi yazı kültürü ve Marduk teolojisi de Mezopotamya'da yaygınlaştı ve şekil değiştirdi. Mezopotamya'nın dini metinleri Marduk'u kendilerine kattı veya metinler onun ekseninde yazıldı. Eski gelenekler korundu, ancak yeni teoloji ışığında okundu.

Enūma Eliš metni, çivi yazılı 159 tablet ve tablet parçaları üzerinde bulunmaktadır. Nüshalar, Asur ve Bâbil yazı şekilleriyle (duktus) yazılmıştır. Yeni Asur duktusunda 83, Yeni

ve Geç Bâbil duktusunda 76 nüsha bulunmuştur. Yeni Asur duktuslu 47 Ninova nüshasının çoğu Kral Assurbanipal'in saray kütüphanesinde bulunmuştur. Bu nüshalar MÖ 7. yy ortalarına tarihlenir. 21 nüsha ise Assur kentinde bulunmuştur. Bunların çoğu Ninova nüshalarıyla aynı tarihe aittir. MÖ 7. yy ortasına tarihlenen Yeni Asur duktuslu 13 Sultantepe-Huzirina nüshası ve 2 Nimrud nüshası bunlara ilave edilebilir. Yedi Assur kenti nüshası ise MÖ 9. yy ortasına tarihlenebilir ama bu kesin değildir. MÖ 6. yy ile 4. yy arasına tarihlenen Yeni ve Geç Bâbil duktusunda yazılmış 31 nüshanın nerede bulunduğu bilinmemektedir. Sippar'dan olduğu tahmin edilen 28 ve Bâbil'den geldiği tahmin edilen 8 parça vardır. Aynı duktus kökenli Kiš'te üç, Uruk'ta iki, Sippar'da ve Me-Turnat'ta (Tell Hadad) birer nüsha bulunmuştur. Bazı çivi yazılı tabletler arşivleme amacıyla *Enūma Eliš Destanı*'nın önemli bölümünü içerirken, Bâbil kopyalarının çoğu, Bâbilli öğrencilerin alıştırma yapmak için kullandığı metin alıntılarından oluşur.

Nisan ayında gerçekleşen ve halka açık yeni yıl törenlerinde çıkarılan veya belirli ayların dördüncü gününde tapınağın iç odalarında tutulan Tanrı Marduk heykelinin huzurunda *Enūma Eliš* terennüm edilirdi. Eser, kâtiplerin eğitiminde kullanılan temel eserlerden biri olduğu için günümüze çok sayıda nüsha ulaşmıştır. *Gılgamış Destanı* ve *Bâbil Hemeroloji Serisi* (Uğurlu ve Uğursuz Günler Bilgisi) ile beraber en yaygın üç Mezopotamya eserinden biridir. Uzmanlar, eserin yazıldığı edebi dile "Standart Bâbilce" adını vermiştir. Tapınak dışında rahip veya eğitimli şahıslar da bu eserin nüshalarına sahipti. Bu destanın toplum hayatında önemli bir yeri vardı. Destan, Bâbil Devleti'nin Tanrı Marduk'u temel alan dini, kültürel ve siyasi mirası sayesinde Mezopotamya'da büyük saygı görüyordu.

Enūma Eliš'in edebi dilinde, Hammurabi dönemi Bâbilcesi ile dilin sonraki dönemlerine ait sözdizimi, sözcük ya-

pısı ve diğer dilbilgisel özellikleri birleşir. Metnin hangi dönemde yazıldığı bilinmiyor. MÖ 19-16. yüzyılların Eski Bâbil Hanedanı Dönemi, sonraki Kassit (MÖ 1595-1155) ve II. İsin (MÖ 1154-1027, özellikle I. Nebukadnezzar (MÖ 1126-1105) dönemlerinde, hatta sonraki dönemlerde yazıya geçirildiğine dair görüşler vardır. Destan, Bâbil dini ve siyasi çevresinin güçlenen Asur devletine direndiği MÖ 9. ve 7. yüzyıllarda şimdiki şeklini almış olabilir, ama bu konuda kesin bir şey söylenemez. II. Sargon (MÖ 721-705) veya Sennaherib (MÖ 704-681) döneminde, üç nüshada, yazıcılar Bâbil Tanrısı Marduk yerine Asurluların Tanrısı Aššur'u övmek amacıyla eserde değişiklik yapmaya çalıştılar. Marduk yerine eserde adı geçen Anšar'ı yazarak Aššur'u kastettiler. Ailesi Tanrı Ea ve Tanrıça Damkina yerine Tanrı Laḫmu ve Tanrıça Laḫamu yazıp *Bâbil* yerine *bal-til*^{KI} yazarak Assur kentini dillendirdiler. Bu sınırlı girişim başarılı olmadı ve bu nüshalar hariç *Enūma Eliš*'te herhangi bir değişiklik yapılmadı. Bu metnin çoğu günümüze kalmıştır.

Enūma Eliš metni yedi bölüme ayrılır. Her bir bölüme "tablet" adı verilir. İlk yazıya geçtiği zaman esasen her bölümün bir tablette korunması muhtemel olsa da günümüze kalan kopyalar sonraki dönemlerin ihtiyaçlarıyla hazırlanmıştır ve bu arkaik adlandırmaya uyulmaz. Her bir tablet adını ilk dizeden alır. Adın verildiği kısma *kolofon* denir. Terennüm edilebilmesi için metinde sıkça tekrar kullanılır, bu da metne estetik açıdan ahenk katardı. Metnin esas birimi dizedir. Uzmanların henüz tam çözemediği bir vurgu sistemi ile sesli okunurdu.

Asur ve Bâbil kataloglarında eser, birinci dizesinin *enūma eliš* ("henüz yukarıya") olan ilk iki sözcüğüne dayanarak kaydedilmişti. Birinci tablet, evrenin yaratılışını anlatmakla başlar. Bu özelliğinden dolayı uzmanlar esere *Bâbil Yaratılış Destanı* adını da vermiştir. Dünya yokken tatlı ve tuzlu sular

Apsû ve Tiāmat vardı. Birbirine âşık bu iki kozmik varlığın birbirine karışmasının ardından suların içinde tanrılar Laḫmu ve Laḫamu yaratılır. Sonra Anšar ve Kišar yaratılır. Onlardan doğan oğulları Anu ise Ea'yı yaratır. Tanrıların sayısı arttıkça aralarında çatışmalar başlar. Karşılıklı gizli planlar yapılır. Ea, Apsû ve veziri Mummu'yu öldürür. Yeni sarayında, eşi Damkina'dan oğlu Marduk doğar ve büyür. Bazı tanrılar, Apsû'nun öldürülmesinden dolayı Tiāmat'ı kışkırtır. Güçlü bir canavar ordusu kuran Tiāmat, yeni sevgilisi Kingu'yu kral ilan eder.

İkinci tablet, tanrıların çaresizliğini anlatmakla başlar. Babası Ea'nın cesaretlendirmesiyle Marduk, Tiāmat ve Kingu ile savaşmaya gönüllü olur. Karşılığında bütün evrenin hâkimiyetini ister. Tanrılar kabul eder. İkinci, üçüncü ve dördüncü tabletler, Marduk'un düşmanlarını yenmesi ve ardından yüceltilmesi hakkındadır. Tanrıların onu kral ilan etmesinin ardından Marduk bütün evreni yeniden yaratır ve günümüz dünyası oluşur.

Beşinci tablet gökyüzünün yaratılışı ile başlar. Bir ejder olarak betimlenen Tiāmat'ın (Örn. Beşinci Tablet, 59'ncu dize) parçalarından da yararlanılarak gökyüzü, yeryüzü, Fırat ve Dicle yaratılır. Bu tablette, tanrıların yaşam alanları ve görevleri, yıldızlar dünyası ve yeryüzünün yaratılışı anlatılır. Yedi kozmik bölge vardır: gökyüzü [*šamû/šamāmu*], Ellil'in sarayı Ešarra, gökyüzü ile yeryüzü arasında bulunan *elâtu* [yüksekler] yer altı suları sarayı ve dünyası Apsû-Ešgalla ve yeryüzü. Yıldızlar, ay ve güneş, "yüksekler" denilen bölgede bulunur ve gözle görülebilir. Onun üstündeki Ellil'in sarayı Ešarra ile göksel tanrıların yaşadığı yerler ise gözle görülemez. Sert katmanlarla görülebilir yükseklerden ayrılır. Gökyüzü katmanlarının sayısı verilmemiştir. Yer altı suları dünyası belirtilirken henüz ölüler diyarı yaratılmamıştır. İnsanlar henüz yaratılmamıştır. Beşinci tabletin doruk noktası,

Bâbil kentinin kurulması ve tanrıların Marduk'u kral olarak sonsuza dek kabul etmeleridir.

İnsanın yaratılışı altıncı tablette başlar. İsyan eden Kingu'nun kanından insanlar yaratılır. Tanrılar, Bâbil'in en büyük tapınağı Esagil'i inşa eder. Esagil, Marduk'un varlığıyla evrenin merkezi olur. Altıncı tabletin geriye kalan bölümlerinde ve yedinci tablette, tanrılar Marduk'un 50 adını zikreder ve ardından ona övgülerle Ea adı da verilir. Eski Çağ dinleyicisi açısından bu, eseri taçlandıran bir öğedir. *Enūma Eliš*, insanlar arasında okunması ve bilinmesi talimatıyla sona erer.

Sümeroloji ve Asuroloji alanında Bâbilce kimi sesler çeviri sembolleriyle yazılır: ḫ, q, š, ṣ, ṭ, w. Biz de bu yöntemi benimsedik.

Metnin bazı dizeleri veya dizelerin belirli kısımları günümüze kadar korunamamıştır. Bu nedenle eksik kısımlar üç nokta ile belirtilmiştir. Kimi boşluklar ve dizenin daha kolay anlaşılması için yapılan eklemeler köşeli parantez içinde yazılmıştır, okunmayan yerler ise yine üç nokta ile belirtilmiştir.

Bu kitapta kullanılan tablet (birinci tabletin ön yüzü ve arka yüzü-BM93015/NBC11595) fotoğraflarını yayınlama izni verdikleri için British Museum Mütevelli Heyeti'ne (Trustees of the British Museum) ve Yale Babil Koleksiyonu'na (Yale Babylonian Collection) teşekkürlerimizi sunarız. Fotoğrafı temin etmedeki yardımlarından ötürü Yale Babil Koleksiyonu'ndan Ulla Kasten'e ve Enrique Jiménez'e teşekkür ederiz.

Selim Adalı - A.Turan Görgü
2015

Sözlükçe

Yer Adları ve Kozmik Bölgeler

Andurunna: Bir Bâbil ilahisine göre evren ilk yaratıldığında Anu'nun yaşadığı yerdir. Evren yeniden yaratıldıktan sonra Andurunna'nın nerede olduğu belirtilmiyor. Tiāmat'ın bu bölgede veya ona yakın bir yerde olduğu anlaşılıyor (Birinci Tablet 23-24).

Apsû: 1. Yer altı tatlı suları. 2. Yer altı tatlı suları dünyasının adı. 3. Ea'nın sarayının adı.

Apsû'nun Karşısı: Yeryüzüne ve gökyüzüne verilen bir ad.

Ašratu: Gökyüzünün bir adı veya göklerde bir bölge.

Bâbil: Marduk'un kenti.

Dicle: Tiāmat'ın gözlerinden akan iki nehirden birisi, diğeri Fırat.

Duku: Evrenin merkezindeki dağ.

Durma: Evreni bir arada tutan büyük bağ.

Elâtu: Yıldızlar, ay ve güneşi içeren, gökyüzüyle yeryüzü arasındaki göksel boşluk.

Esagil: Marduk'un Bâbil'deki tapınağı.

Ešarra: 1. Gökyüzüyle yeryüzü arası 2. Marduk'un sarayı.

Ešgalla: 1. Yer altı sularında bulunan büyük saray. 2. Yer altı suları dünyasının adı. (Bu destanda yer altı dünyası geçmemektedir.)

Fırat: Tiāmat'ın gözlerinden akan nehir, diğeri Dicle.

Nēberu: 1.Yıldız adı. 2. Marduk'un konak yeri.

Šamû/Šamāmu: En üst gökyüzü, uzay katmanı.

Ubšu'ukinna: Tanrıların meclisine verilen bir ad.

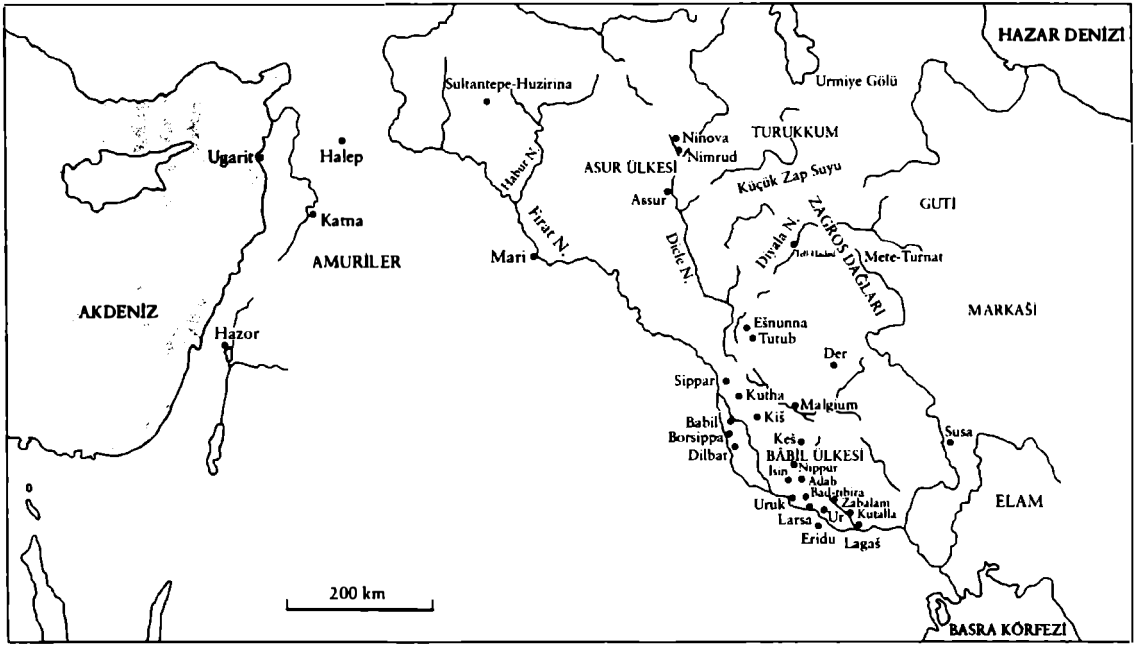
Tanrı, Tanrıça ve Doğaüstü Varlıklar

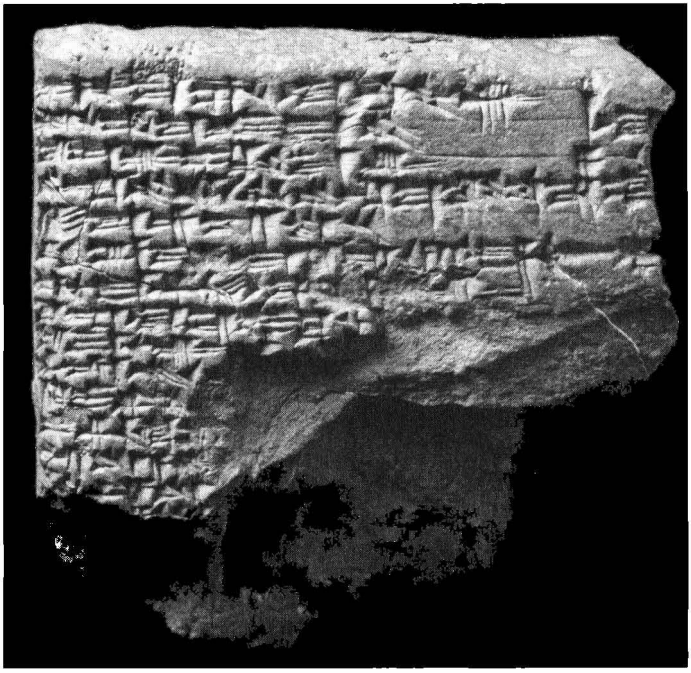
Addu: 1. Marduk'ın 47'nci adı. 2. Fırtına Tanrısı.
Agaku: Marduk'un 16'ncı adı.
Agilimma: Marduk'un 31'inci adı. Bazı nüshalarda 32'nci adı.
Anšar: Evreni, Toprak ve Yer Tanrıçası Kišar ile yaratan Gök Tanrısı.
Anu: Anšar ve Kišar'ın oğlu. Gök Tanrısı.
Annunaku: Tanrılar grubu.
Apsû: 1. Tatlı Sular Tanrısı. 2. Tiāmat'ın kocası.
Aranunna: Marduk'un 39'uncu adı.
Asari: Marduk'un 10'uncu adı.
Asari'alim: Marduk'un 11'inci adı.
Asari'alimnuna: Marduk'un 12'nci adı.
Asarluḫi: Marduk'un 7'nci adı.
Ašaru: Marduk'un 48'inci adı.
Bēl: Rab. Marduk'un 51 adını almadan önceki diğer adı.
Bēl-mātāti: Marduk'un 50'nci adı. Ülkelerin efendisi.
Damkina: Ea'nın eşi Tanrıça. Marduk'un annesi.
Dumuduku: Marduk'un 40'ıncı adı.
Ea: Tatlı Suların/Apsû'nun Tanrısı. Marduk'un babası.
Ellil: Gök Tanrısı. Marduk baş tanrı olmadan önce Anu ve Ea ile panteonun en önemli tanrısı.
Enbilulu: Marduk'un 24'üncü adı.
Epadun: Marduk'un 25'inci adı.
Esiskur: Marduk'un 45'inci adı.
Gallû: Canavar veya cin. Bu destanda Tiāmat'ın canavarlarını tarif eder.
Gilim: Marduk'un 30'uncu adı.
Gilimma: Marduk'un 31'inci adı. Bazı nüshalara göre 32'nci adı.
Gira: Marduk'un 46'ncı adı.
Gišnumunab: Marduk'un 35'inci adı.

Gugal: Marduk'un 26'ncı adı.
Ḫegal: Marduk'un 27'nci adı.
Ḫubur: Tanrıça Tiāmat'ın diğer adı.
İgigu: Tanrılar grubu.
İrkingu: Marduk'un 43'üncü adı.
İrugga: Marduk'un 42'nci adı.
Kaka: Anšar'ın veziri.
Kingu: Apsû öldürüldükten sonra Tiāmat'ın sevgilisi.
Kinma: Marduk'un 44'üncü adı.
Kišar: Evreni, Gök Tanrısı Anšar ile yaratan Toprak ve Yer Tanrıçası.
Laḫāmu: Anšar ile Kišar'ın annesi. Yaratıcı Tanrıça.
Laḫamu: Tüylü canavar.
Laḫmu: Anšar ile Kišar'ın babası. Yaratıcı Tanrı.
Lapadû: 1. Yok edici. 2. Marduk'un uçan canavarı.
Lugalabdubur: Marduk'un 36'ncı adı.
Lugaldimmerankia: Marduk'un 5'nci adı.
Lugalduku: Duku'nun Kralı. Kimliği belirsiz. Ea olabilir.
Lugaldurma: Marduk'un 38'nci adı.
Lugalšuanna: Marduk'un 41'inci adı.
Mala: Marduk'un 29'uncu adı.
Marduk: Ea ve Damkina'nun oğlu.
Marukka: Marduk'un 2'nci adı.
Marutukku: Marduk'un 3'üncü adı.
Meršakušu: Marduk'un 4'üncü adı.
Mupparšu: 1. Kanatlı. 2. Marduk'un uçan canavarı.
Mummu: Apsû'nun veziri.
Namru: Marduk'un 9'uncu adı.
Namtilaku: Marduk'un 8'inci adı.
Nanna: Ay Tanrısı.
Narilugaldimmerankia: Marduk'un 6'ncı adı.
Nēberu: Marduk'un 49'uncu adı.
Niššīku: Ea'nın bir adı.
Nudimmud: Ea'nın bir adı.

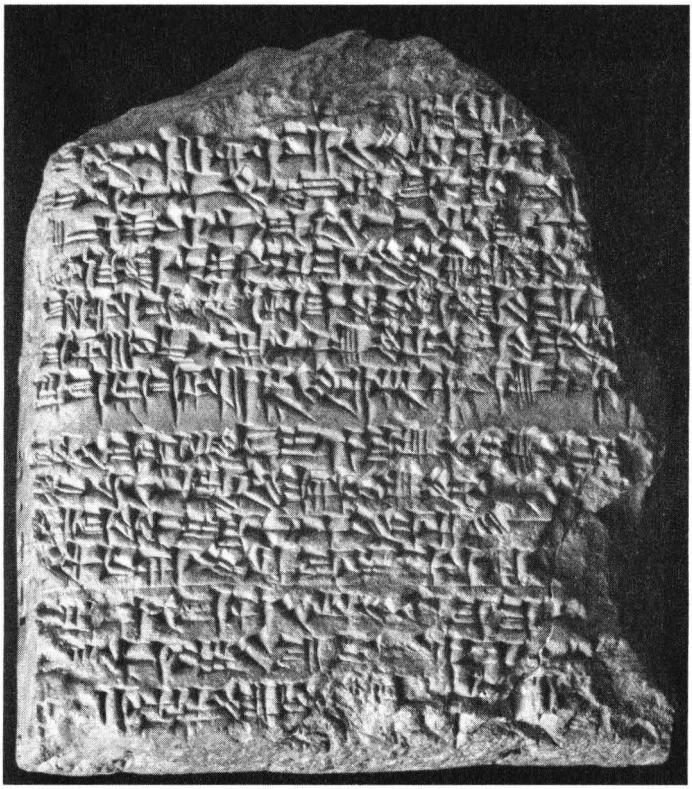
Pagalgu'enna: Marduk'un 37'nci adı.
Raḫişu: 1.Tufan. 2. Marduk'un uçan canavarı.
Šamaš: Güneş Tanrısı.
Šazu: Marduk'un 18'inci adı.
Šaggišu: 1. Ecel. 2. Marduk'un uçan canavarı.
Sirsir: Marduk'un 28'inci adı.
Suḫgurim: Marduk'un 21'inci adı.
Suḫrim: Marduk'un 20'nci adı.
Tiāmat (Tiamtu): 1. Apsû'nun eşi. 2. Tuzlu Sular Tanrıçası.
Tuku: Marduk'un 17'nci adı.
Tutu: Marduk'un 13'üncü adı.
Usmû: Ea'nın veziri.
Zaḫgurim: Marduk'un 23'üncü adı.
Zaḫrim: Marduk'un 22'nci adı.
Ziku: Marduk'un 15'inci adı.
Zisi: Marduk'un 19'uncu adı
Zi'ukkinna: Marduk'un 14'üncü adı.
Zulum: Marduk'un 33'üncü adı.

Destanda Geçen Yer ve Kavim Adları

Birinci Tablet. İlk Dizeler. Ön Yüz.
Kaynak: British Museum.
(Bir Yeni-Asur nüshası. Ninova. BM 93015 / NBC 11595)

Birinci Tablet. Son Dizeler. Arka Yüz.
Kaynak: British Museum.
(Bir Yeni-Asur nüshası. Ninova. BM 93015 / NBC 11595)

Birinci Tablet

1. Henüz yukarının adı gökyüzü değil iken,
2. Aşağıya yeryüzü denmez iken,
3. Apsû vardı. [Tanrıların] ileri geleni, babasıydı o.
4. Ve onların hepsini doğuran Tanrıça Tiāmat vardı.
5. Ve [Apsû ile Tiāmat] sularını birbirine karıştırdılar.
6. Henüz [tanrılar için] bir *gipāru*-evi[1] bile yapılmamıştı, kamış-evler kurulmamıştı.
7. Tanrıların hiçbiri ortada yok iken,
8. Esamileri okunmuyor iken, kaderler yazılmamış iken,
9. Suların içinde tanrılar yaratıldı.
10. Tanrı Laḫmu ve Tanrıça Laḫāmu göründü, [onlar] adlarıyla çağrıldılar.
11. Büyüdüler, boylu poslu oldular.
12. Anšar ve Kišar yaratıldı, onlardan [tanrılardan] daha üstün oldular.
13. Günü güne eklediler, yılı yıla eklediler,
14. [Anšar ve Kišar'ın] oğlu Anu, ana babasıyla aynı yaratılmıştı,
15. Anšar, oğlu Anu'yu kendisiyle eşit kıldı.
16. Ve Anu kendi suretinde yarattı Nudimmud'u,[2]
17. Nudimmud, babasından ve dedesinden üstündü,
18. Zekiydi, bilgeydi, çok güçlüydü,
19. Dedesi Anšar'dan çok daha güçlüydü,
20. Tanrı kardeşleri arasında benzeri yoktu,

---

1 Gipāru: 1. Tapınak evi. 2. Otlak alan. Destanda tanrıların yaptıkları evlere verilen bir ad (Birinci Tablet, 77).

2 Nudimmud: Ea'nın diğer adı.

21. Bir araya geldi kardeş tanrılar,
22. Tiāmat'ın canını sıktılar, hakaretleri çoktu,
23. Tiāmat'ın midesini bulandırdılar.[3]
24. Şamatalarıyla Anduruna'da huzuru bozdular.[4]
25. Apsû bağrış çağrışlarını engelleyemedi,[5]
26. Ve Tiāmat karşılarında sessiz kalmıştı.
27. Ne kadar huzursuz edici olsa da [tanrıların] yaptıkları,
28. Yaptıkları iyi olmasa da, onları görmezden geldi,
29. O zaman, büyük tanrıları[n tohumlarını] eken[6] Apsû,
30. Veziri [Tanrı] Mummu'yu huzura çağırdı ve ona dedi ki:
31. "Ey Mummu, gönlümü hoş tutan vezir!
32. Gel! Tiāmat'a gidelim!"
33. Gittiler ve Tiāmat'ın huzurunda oturdular,
34. Ve tanrı [oğulları]nın yapıp ettiklerini konuştular,[7]
35. Apsû konuşmaya başladı,
36. Ve Kutsal Tiāmat'a dedi ki:
37. "Bana rahat vermiyorlar,
38. Gündüzleri huzurum kaçıyor, geceleri gözüme uyku girmiyor,
39. Yaptıkları her şeyi yasaklarım, dağıtırım onları!
40. Huzurumuz olsun ki biz de uyuyalım!"
41. Tiāmat bunları duyar duymaz,
42. Çok kızdı ve kocasını azarladı,
43. Bağrışları ürkütücüydü, öfkeden deliye dönmüştü,
44. [Ama sonra] öfkesini yuttu,
45. "Ne diye biz kendi yarattığımızı yok edelim ki?
46. Yaptıkları huzurumuzu bozsa da onları güzellikle dizginleyelim!"
47. Mummu söze girdi ve Apsû'ya akıl verdi,

---

3 Karšu: 1. Mide, İç Organlar (Dördüncü Tablet, 99). 2. Akıl (Yedinci Tablet, 155).

4 Šuāru: 1. Dans. 2. Huzuru bozan gürültülü eylem.

5 Rigmu: 1. Ses 2. Bağırış 3. Çığlık.

6 Bâbil mitolojisinde tohum ekmek yaratmayı temsil eder.

7 "Tanrı oğullar" panteonu ifade eder.

48. Vezir [Mummu'nun] tavsiyeleri kışkırtıcıydı,
49. "Bu karmakarışık gidişatı durdur baba![8]
50. Böylece gündüzleri dinlenirsin, geceleri uyursun!"
51. Apsû bunları duyduğunda memnun oldu, yüzü aydınlandı,
52. Tanrı oğullarına kötülük etmeyi düşünürken,
53. Mummu onun boynuna sarıldı,
54. Diz çöktü ve onu öptü,
55. Entrikaları,
56. Tanrı oğulların huzurunda ifşa oldu,
57. Bunu duyan tanrıların etekleri tutuştu.
58. Bir sessizlik çöktü ve sus pus oldular,
59. Zeki, bilge ve becerikli,
60. Engin bilgisi olan Ea, onların entrikalarını sezmişti,
61. [Apsû'ya] yönelik her şeyi planladı,
62. Tesirli büyülerini zekice hazırladı,
63. [Büyülerini] ona okudu ve suları efsunladı,
64. [Ea] onun gözlerine uyku akıttı, [Apsû] tatlı tatlı uyudu,
65. Apsû'yu uyuttu, gözlerine uyku dolmuştu,
66. Akıl veren vezir Mummu'nun korkudan gözlerine uyku girmedi,
67. [Ea, Mummu'nun] kemerini ve tacını çekip aldı,
68. Onun kutsal hâlesini kendi başına koydu,
69. Apsû'yu bağladı ve öldürdü,
70. Mummu'yu kıskıvrak yakaladı, Mummu, Apsû'nun üzerinde yüzüyordu.
71. Ve suların [Apsû'nun] üzerinde bir ev yaptı,
72. Mummu'yu bağladı ve burnuna halka geçirip çekti.
73. Düşmanlarını yendikten ve öldürdükten sonra,
74. Ea düşmanları karşısında zafere ulaşmıştı,
75. Sonra kutsal odanın verdiği huzurla dinlendi,
76. [Evinin] adını Apsû koydu ve kutsal yerlerini yaptı,
77. [Apsû'nun] içinde kendine bir *gipāru*-evi yaptı,

---

8 Alkatu, alaktu: 1. Yol. 2. Hayat biçimi.

78. Ea ve eşi Damkina [bu evde] azamet ve ihtişam içinde yaşıyorlardı,

79. Kaderlerin yazıldığı tapınak odasında, kutsal tasarı odasında,

80. Zekilerin en zekisi, tanrıların bilgesi, Bēl yaratıldı,[9]

81. Kutsal Apsû'nun içinde Marduk doğdu.

82. Marduk, kutsal Apsû'nun içinde yaratıldı.

83. Babası Ea, onu yarattı.

84. Annesi Damkina onu [Marduk'u] doğurdu.

85. Tanrıçalar emzirdi onu.

86. Bakıcı onu öyle bir büyüttü ki heybetli oldu.

87. Vücudu zarifti, gözleri ışıl ışıldı.

88. Doğuştan gürbüzdü, güçlüydü,

89. Babasının yaratıcısı Anu, onu gördü,

90. Sevindi, neşeden yüzü parlıyordu, kalbi mutlulukla doldu.

91. [Marduk'u] mükemmel kıldı, ona ilahi gücünü verdi,

92. [Tanrıların arasında] çok yükselmişti, her bakımdan onları geçti,

93. Harikulade uzuvlarının sırrına erilemezdi,

94. İdrak edilemezdi, bakması zordu,

95. Dört gözü, dört kulağı vardı,

96. Ağzından alevler [Tanrı Girra] çıkardı,

97. Dört kulağı da iriydi,

98. Ve gözleri de. Her şeyi görürdü,

99. Görünüşü [hepsinden] heybetliydi, tanrılar arasında en ulu oydu,

100. Kolları, ayakları uzundu, üstün doğmuştu,

101. Güneşin oğlu [*Māriûtu*]! Güneşin oğlu [*Māriûtu*]![10]

102. Güneşin oğlu [*māri šamši*]! Tanrıların Güneşi!

---

9 Bēl: Rab. Marduk'un diğer adı.

10 *Māriûtu* biçimindeki seslenme, Eski Çağ kâtipleri ve okuyucuları tarafından Marduk'un adı olarak düşünülmüştür (Birinci Tablet, 102 ve sunuşta yapılan açıklamalar).

103. On tanrının hâlesini almış, başının üzerinde [toplamıştı].

104. Korkutucu hâleler elli taneydi, başının üzerinde toplanmıştı.

105. Anu dört rüzgârı yaratıp estirdi.

106. [Rüzgârları Marduk'un] eline verdi: "Oğlum oynasın!" dedi.

107. Toz toprak kaldırdı [Marduk], fırtına çıkardı,

108. [Orası] bataklık oldu, Tiāmat'ın huzuru kaçtı,[11]

109. Tiāmat'ın huzuru kaçtı, gece gündüz telaş içindeydi.

110. Tanrılar rahat edemiyorlardı, [Tiāmat'ın?] rüzgârında savruluyorlardı.[12]

111. İçlerinden ona kötülük etmek geçiyordu,

112. Onlar, anneleri Tiāmat'a dediler ki:

113. "O, sevgilin Apsû'nun canına kıydığında,

114. Onun [Apsû'nun] yanına gitmedin, sustun kaldın,

115. O, dört korkunç rüzgârı yarattı,

116. Mideni bulandırdı, bizim de uykularımız kaçtı,

117. [Demek ki] gönlünde sevgilin Apsû yokmuş,

118. Bağlanarak öldürülen Mummu da yokmuş. [Şimdi] tek başına kaldın,

119. Bundan sonra hep huzursuz olacaksın,

120. Ya biz rahatsız olanları, bizi sevmiyor musun?

121. Bir şeyi tutacak taşıyacak gücümüz kalmadı, [uykusuzluktan] gözlerimizin feri söndü,

122. Çıkar boynumuzdan bu ağır boyunduruğu ki biz de uyuyalım,

123. Savaş aç, intikamını al!

124. Her şeyi [...] yok et!"[13]

---

11 Agammu: Bataklık.

12 "Rüzgarı" (šāriša) sözcüğündeki üçüncü şahıs dişil zamir eki, Tanrıça Tiāmat'a işaret ediyor olabilir. Diğer olasılık ise eril ek ile veya dilbilgisi kurallarının aksine Marduk'a bir atıf yapılmış olmasıdır.

13 Zāqīqu, zīqīqu: 1. Rüzgâr, esinti 2. Hiçlik. Dizede *ana zāqīqi šukun* ("zāqīqu'ya çevirmek") deyimi "hiçliğe çevirmek, yok etmek" gibi bir anlam içermektedir.

125. Tiāmat dinledi, sözler hoşuna gitti,

126. "Dediklerinizi bugün yapalım!"

127. [...] aralarındaki tanrılar [...]

128. Onların yaratıcısı, tanrılara kötülük etmeyi planladı.

129. Onun etrafında toplandılar, Tiāmat'ın yanında oldular,

130. Hunharca planlar yapıyorlardı, gece gündüz, durup dinlenmeden,

131. Savaşacaklardı. Kudurmuşlardı. Gözleri dönmüştü.

132. Savaş meclisi kurdular.

133. Ana Ḫubur,[14] her şeyi yaratan,

134. Karşı konulmaz bir silah getirdi, ejderhalar doğurdu,

135. Keskindi dişleri, kurtulamazdı kimse,

136. [Ejderhaların] içini kan yerine zehir ile doldurdu,

137. Dehşet saçan ejderhaları korkutucu ışıklarla sardı,

138. Hâlelerle kuşattı, [ejderhaları] tanrılara benzetti.

139. [Tiāmat dedi ki:] "Kim görse korkudan bayılacak!

140. Ve kalkamayacaklar, güçten düşecekler."

141. Boynuzlu yılanı, yılan ejderi ve laḫamuyu yarattı [Tiāmat],[15]

142. Aslan başlı adamları, vahşi köpekleri ve akrep adamları [yarattı],

143. Vahşi fırtına cinlerini, balık adamları ve büyük boğayı [yarattı].[16]

144. [Hepsinin] karşı konulmaz silahları var, savaşmaktan korkmazlar.

145. [Tiāmat'ın] emirleri o kadar üstündü ki ona karşı gelemezlerdi,

146. Gerçekten bunlar gibi on bir tane yarattı.

147. [Tiāmat'ın] oğul tanrıları meclisinde,

---

14 Ḫubur: Tiāmat'ın diğer adı.

15 Laḫamu: Tüylü canavar.

16 Kusarikku: Sümerce açılımı "büyük boğa" olan sözcük "büyük boğa veya bizon" demektir. Ancak Mezopotamya sanatında bu varlık, elinde mızrak gibi silahlar olan boğa başlı adam şeklinde de tasvir edilir.

148. Kingu'yu yüceltti, [onu] aralarındaki en güçlü [tanrı] ilan etti;

149. Ordu komutanlığını, savaş meclisinin önderliğini,

150. Silahları kaldırmayı, hücum etmeyi, saldırıyı başlatmayı,

151. Savaşın [yürütülmesini], başkomutanlığı ona,

152. Emanet etti [Tiāmat], onu tahta geçirdi,

153. [Tiāmat:] "Senin için büyüler yaptım, seni tanrılar meclisinde yücelttim,

154. Tanrılar üzerindeki bütün egemenliği senin ellerine verdim,

155. En yüce sensin, tek sevgilim sensin!

156. Senin sözlerin Anunnaku'nun[17] sözlerinden üstün olacak!"

157. Ona Kaderler Tableti'ni[18] verdi, kucağına koydu.

158. [Tiāmat:] "Kimse sözlerini saptıramayacak, sen ne dersen o olacak!"

159. Şimdi, Kingu yüceltildi, [Tanrıların Babası] Anu gibi oldu,

160. [Kingu, Tiāmat'ın] oğul tanrılarının huzurunda kaderleri belirledi,

161. "Ağızlarınızdan ateş püskürteceksiniz,

162. Tesirli zehriniz güçlüyü gücünden edecek!"

---

17 Anunnaku: Tanrılar grubu. Ayn bir tanrılar grubu olan İgigu ile beraber anılabilirler.

18 Kaderler Tableti: Tanrılar meclisine önderlik eden baş tanrının sahip olduğu ve yaratıcı gücü olan tablet. Tableti elinde tutan tanrının yüksek sesle emrettiği her şeyi gerçek kılan ve "o şeyin ya da kimsenin kaderi" yapan bu tablet ile evrenin yaratıldığı ve bütün canlıların kaderinin belirlendiğine inanılırdı. Literatürde "Anzu Miti" olarak tanınan mitoloji metninde Kaderler Tableti hakkında detaylı bilgiler vardır.

İkinci Tablet

1. Tiāmat yarattıklarını topladı,
2. Çocukları, tanrılara karşı cenk etmeye hazırladı,
3. Bundan böyle Apsû'dan daha fazla kötülük yapacaktı,
4. [Tiāmat'ın] savaşa hazırlandığı Ea'ya bildirildi,
5. Ea bu haberi aldı,
6. Beti benzi attı ve sesi soluğu kesildi, oturduğu yerde kaldı,
7. Düşünüp taşındı, sonra öfkesi geçti,
8. Babası Anšar'ın huzuruna çıktı,
9. Onu yaratan babası Anšar'ın huzuruna,
10. Tiāmat'ın planladığı her şeyi bir bir söyledi:
11. "Babam! Yaratanımız Tiāmat bizden nefret ediyor,
12. Bir meclis kurdu ve hiddetle çığlık atıyor,
13. Bütün tanrılar onun yanında,[1]
14. Senin yarattıkların bile onun tarafına geçti,
15. Onun etrafında toplandılar, Tiamat'ın yanında oldular,
16. Hunharca planlar yapıyorlar, gece gündüz, durup dinlenmeden,
17. Savaşacaklar. Kudurmuşlar. Gözleri dönmüş.
18. Savaş meclisi kurdular.
19. Ana Ḫubur, her şeyi yaratan,
20. Karşı konulmaz bir silah getirdi, ejderhalar doğurdu,
21. Keskindi dişleri, kurtulamazdı kimse,
22. [Ejderhaların] içini kan yerine zehir ile doldurdu,

---

1 "Bütün tanrılar" ifadesiyle bütün tanrılardan mı yoksa çok sayıda tanrıdan mı söz edildiği belli değildir. Tanrılar, destanın ileri bir kesitinde Tiamat ile Marduk arasında bölünmüştür (Dördüncü Tablet, 69 ve 107).

23. Dehşet saçan ejderhaları korkutucu ışıklarla sardı,

24. Hâlelerle kuşattı, [ejderhaları] tanrılara benzetti.

25. [Tiāmat dedi ki:] 'Kim görse korkudan bayılacak!

26. Ve kalkamayacaklar, güçten düşecekler.'

27. Boynuzlu yılanı, yılan ejderi ve laḫamuyu yarattı [Tiāmat],

28. Aslan başlı adamları, vahşi köpekleri ve akrep adamları [yarattı],

29. Vahşi fırtına cinlerini, balık adamları ve büyük boğayı [yarattı].

30. [Hepsinin] karşı konulmaz silahları var, savaşmaktan korkmazlar.

31. [Tiāmat'ın] emirleri o kadar üstündü ki ona karşı gelemezlerdi,

32. Gerçekten bunlar gibi on bir tane yarattı.

33. [Tiāmat'ın] oğul tanrıları meclisinde,

34. Kingu'yu yüceltti, aralarındaki en güçlü [tanrı] ilan etti;

35. Ordu komutanlığını, savaş meclisinin önderliğini,

36. Silahları kaldırmayı, hücum etmeyi, saldırıyı başlatmayı,

37. Savaşın [yürütülmesini], başkomutanlığı ona,

38. Emanet etti [Tiamat], onu tahta geçirdi,

39. [Tiāmat:] 'Senin için büyüler yaptım, seni tanrılar meclisinde yücelttim,

40. Tanrılar üzerindeki bütün egemenliği senin ellerine verdim,

41. En yüce sensin, tek sevgilim sensin!

42. Senin sözlerin Anunnaku'nun sözlerinden üstün olacak!'

43. Ona Kaderler Tableti'ni verdi, kucağına koydu.

44. [Tiāmat:] 'Kimse sözlerini saptıramayacak, sen ne dersen o olacak!'

45. Şimdi, Kingu yüceltildi, [Tanrıların Babası] Anu gibi oldu,
46. [Kingu, Tiāmat'ın] oğul tanrılarının huzurunda kaderleri belirledi,
47. 'Ağızlarınızdan ateş püskürteceksiniz,
48. Tesirli zehriniz güçlüyü gücünden edecek!'"
49. Anšar bunları duyunca huzuru kaçtı.
50. On kere "Eyvah!" diye bağırdı, dudağını ısırdı,
51. Kalbi sıkıştı, midesi bulandı,
52. [Anšar] oğlu Ea'ya bağırırken sesi kısıldı.
53. "Ey savaşı kışkırtan oğlum!
54. Her şeyin sorumluluğunu sen üstlen!
55. Sen ki gidip Apsû'yu öldürdün,
56. Ve kudurttuğun Tiāmat'a kim meydan okuyabilir?"
57. Akıl veren bilge prens,
58. Tanrıları bilgelik sahibi yapan Nudimmud,
59. Teskin edici sözler söyledi, [onu] rahatlattı,
60. Babası Anšar'a nazikçe dedi ki:
61. "Ey babam! Ey uzak kalp![2] Kaderleri sen tayin edersin!
62. Yaratmak da yok etmek de senin elinde!
63. Ey Anšar! Ey uzak kalp! Kaderleri sen tayin edersin!
64. Yaratmak da yok etmek de senin elinde!
65. Sana bir şey diyeyim, rahatla hemen.
66. Çünkü ben iyi bir iş başardım, kalbini ferah tut.
67. Apsû'yu öldürdüğümde,
68. Kim bilirdi böyle olacağını?
69. Onu çarçabuk ben öldürdüğümde,
70. Onu helak etmeseydim, ne olacaktı?"
71. Duydukları Anšar'ı memnun etti,
72. İçi ferahladı ve Ea'ya dedi ki:
73. "Ey Oğul, yaptıkların bir tanrıya yaraşır,

"Uzak kalp" (*libbu rūqu*), Bâbil edebiyatına özgü ve neyi kapsadığı tam bilinmeyen bir ifadedir. "Uçsuz bucaksız kalp" anlamına da gelebilir (Yedinci Tablet, 155). "Erişilmez" veya "derin" anlamı olduğuna dair görüşler mevcuttur.

74. Hiddetli darbe vurdun, karşı konulmaz [...]
75. Ey Ea, yaptıkların bir tanrıya yaraşır,
76. Hiddetli darbe vurdun, karşı konulmaz [...]
77. Tiāmat'a git ve saldırısını durdur,
78. Hiddeti ne kadar olursa olsun [...] büyülerinle bastır..."
79. [Ea, Babası] Anšar'ın sözlerini dinledi,
80. Yola çıktı, [Tiāmat'a] varmak için yola koyuldu,
81. Ea gitti ve Tiāmat'ın entrikalarını öğrenince,
82. Olduğu yere çöktü, sus pus oldu. Korkudan geri döndü,
83. Yüce Anšar'ın huzuruna çıktı,
84. [Ea], dualar ederek ve yalvarıp yakararak ona dedi ki:
85. "[Ey Babam!] Tiāmat'ın yaptıkları benim gücümü aşıyor,
86. Entrikalarını öğrendim, benim büyülerim ona yeterince tesir etmiyor,
87. Çok korkunç, büyük bir gücü var,
88. Etrafındakilerle çok güçlü, kimse ona karşı gelemez,
89. Çığlığı hep yükseliyor, hiç dinmiyor,
90. Çığlığından korktum ve kaçtım,
91. Ey babam yılmayın, onun karşısına çıkacak başka birini gönderin!
92. O kadın çok güçlü olabilir ama bir erkek daha güçlüdür,
93. Ordularını bertaraf edin, planlarını darmadağın edin!
94. O bizi ele geçirmeden önce!"
95. Anšar, hiddetle bağırdı,
96. Oğlu Anu'ya dedi ki:
97. "Ey sadık oğul! Ey yiğit *kašūšu*![3]
98. Güçlüsün, saldırına kimse karşı koyamaz,
99. Derhal Tiāmat'ın karşısına çık!
100. [Onu] yatıştır, kalbini ferahlat,
101. Eğer dinlemezse senin sözünü,

---

3 Dizede *kašūšu* adlı özgün bir silahın adı Anu için takma ad olarak kullanılmıştır.

102. Yalvarıp yakararak onu yatıştırmaya çalış!"
103. Babası Anšar'ın sözlerini dinledi [Anu],
104. Yola çıktı, [Tiāmat'a] varmak için yola koyuldu,
105. Gitti Anu ve Tiāmat'ın entrikalarını öğrendi,
106. Olduğu yere çöktü, sus pus oldu. Korkudan geri döndü,
107. Onu "doğuran" babası Anšar'ın huzuruna çıktı,[4]
108. [Anu], dualar ederek ve yalvarıp yakararak dedi ki:
109. "[Ey babam!] Tiāmat'a karşı gelmek benim gücümü aşıyor,
110. Entrikalarını öğrendim, benim büyülerim yetmiyor,
111. Çok korkunç, büyük bir gücü var,
112. Etrafındakilerle çok güçlü, kimse ona karşı gelemez,
113. Çığlığı hep yükseliyor, hiç dinmiyor,
114. Çığlığından korktum ve kaçtım,
115. Ey babam, yılmayın, onun karşısına çıkacak başka birini gönderin!
116. O kadın çok güçlü olabilir ama bir erkek daha güçlüdür,
117. Ordularını bertaraf edin, planlarını darmadağın edin!
118. O bizi ele geçirmeden önce!"
119. Anšar korkudan büzüldü kaldı,
120. Ea'ya başını eğdi, [her söylenene?] başını salladı,[5]
121. İgigu[6] ve bütün Anunnaku toplanmıştı,
122. Sus pus olmuşlardı, oturuyorlardı,
123. Hiçbir tanrı emre uyup gitmek istemiyordu,
124. Kimsenin Tiāmat'a karşı çıkma cesareti yoktu,
125. Ve Ulu Anšar, büyük tanrıların babası,
126. Öfkelendi, kimseyi huzuruna çağırmadı,

---

4 "Doğuran" ifadesiyle eril tanrının var etme gücü vurgulanmaktadır.

5 Anlamı tam bilinmeyen *kamāmu* fiili, "baş eğmek" anlamıyla karşılanabilir (Lambert 2013, 71).

6 İgigu: Tanrılar grubu. Ayrı bir tanrılar grubu olan Anunnaku ile beraber anılabilirler.

127. Kudretli oğul, babasının intikamını alacak,

128. Savaşa [korkusuzca] giden, yiğit Marduk,

129. Ea [onu] gizli odasına çağırdı,

130. Ona cesaret verdi,[7]

131. "Ey Marduk, babanı dinle!

132. Sen oğlumsun, seninle gurur duyuyorum,

133. [Anšar'ın] yanına var![8]

134. Onunla konuşurken dimdik dur, bakışlarınla onu yatıştır,"

135. Babasının sözleri Bēl'e cesaret verdi,

136. [Marduk], yaklaştı ve Anšar'ın karşısında dimdik durdu,

137. Anšar onu gördüğüne sevinmişti,

138. Onu dudaklarından öptü ve [Anšar'ın] korkusu uçup gitti,

139. [Marduk:] "Ey babam,[9] [korkudan] susmayın, emredin söyleyin!

140. Ben giderim, istediklerinizi yaparım!

141. Ey Anšar, [korkudan] susmayın, emredin söyleyin!

142. Ben giderim, istediklerinizi yaparım!

143. Kim size savaş açmaya kalkıştı?

144. Tiāmat denilen o kadın mı size saldıracak?

145. [Ey babam], ey ulu yaratan, sevinin ve mutlu olun!

146. En yakın zamanda Tiāmat'ı ayaklarınızın altına alacaksınız!

147. Ey Anšar, ey ulu yaratan sevinin ve mutlu olun!

148. En yakın zamanda Tiāmat'ın boynunu ayaklarınızın altına alacaksınız!"

---

7 Ka'inimakku: 1. Plan 2. Formül 3. Büyü 4. İstek. Semantik olarak ve dizelerin içeriğinden hareketle (Özellikle İkinci Tablet, 132-134), *ka'inimakku* düşmana karşı bir savaş eylemini ve Ea'nın cesaret veren sözlerini ifade etmektedir.

8 Çeviride *qitrubiš* "yakın" anlamından hareket edilmiştir.

9 Metinlerde bir tanrının diğerine "babam" diye hitap etmesi, ailevi ilişki dışında panteondaki hiyerarşiyi veya hitap edilen tanrının, hitap eden tanrıdan önce var olduğunu ifade eder.

149. [Anšar:] "Gel ey bilge oğlum,
150. Kutsal gücün ile Tiāmat'ın hakkından gel!
151. Gökte uçan fırtına-arabanı derhal sür ve
152. Yenilmez kudretinle onu alt et."
153. Babasının sözleri Bēl'e cesaret verdi,
154. Sevindi, babasına dedi ki:
155. "Ey tanrıların kudretlisi ve büyük tanrıların kaderi,
156. Eğer sizin intikamınızı alacaksam,
157. Tiāmat'ın hakkından gelip sizi kurtaracaksam,
158. Bir meclis kurun ve bana şanlı bir kader tayin edin,
159. Ubšu'ukinna'da da rahat oturun![10]
160. Artık sizin değil benim sarf ettiğim sözler kader olsun!
161. Ben ne yaparsam kimse değiştirmesin!
162. Ağzımdan çıkan hiçbir söz silinmesin, değiştirilmesin!"

10 Ubšu'ukinna: Tanrılar meclisine verilen bir ad.

Üçüncü Tablet

1. Anšar konuşmaya başladı ve
2. Veziri Kaka'ya dedi ki:
3. "Beni mutlu eden Vezir Kaka,
4. Laḫmu ve Laḫāmu'ya göndereceğim seni,
5. Sen sual etmeyi bilirsin, hitabetin güçlüdür,
6. Baba tanrılar huzuruma gelsin![1]
7. Bütün tanrılar hazır bulunsun!
8. Şenliğe katılsınlar, sohbet etsinler!
9. Ekmek yesinler, *kurunnu*-birası içsinler!
10. Onların intikamını alacak Marduk'un kaderini tayin etsinler!
11. Durma! Git Kaka! Karşılarına çık!
12. Sana ne dersem onlara söyle:
13. Beni oğlunuz Anšar gönderdi,
14. Onun planlarını size ben ileteceğim,
15. Anamız Tiāmat, bizden nefret ediyor,
16. Bir ordu kurdu, hiddetle çığlıklar atıyor!
17. Bütün tanrılar onun yanında,
18. Sizin yarattıklarınız bile onun tarafına geçti,
19. Etrafında halka oldular ve Tiāmat'ın yanında durdular,[2]
20. Hunharca planlar yapıyorlar, gece gündüz, durup dinlenmeden,
21. Savaşacaklar. Kudurmuşlar. Gözleri dönmüş.

---

1 "Baba tanrılar" ifadesi ile yaratılan ilk tanrılar belirtilmektedir (Birinci Tablet, 10-17).

2 Maṣārum: 1. çember yapmak, daire çizmek, etrafında dolanmak (Talon 2005, 117).

22. Savaş meclisi kurdular.

23. Ana Ḫubur, her şeyi yaratan,

24. Karşı konulmaz bir silah getirdi, ejderhalar doğurdu,

25. Keskindi dişleri, kurtulamazdı kimse,

26. [Ejderhaların] içini kan yerine zehir ile doldurdu,

27. Dehşet saçan ejderhaları korkutucu ışıklarla sardı,

28. Hâlelerle kuşattı, [ejderhaları] tanrılara benzetti.

29. [Tiāmat dedi ki:] 'Kim görse korkudan bayılacak!

30. Ve kalkamayacaklar, güçten düşecekler.'

31. Boynuzlu yılanı, yılan ejderi ve laḫamuyu yarattı [Tiāmat],

32. Aslan başlı adamları, vahşi köpekleri ve akrep adamları [yarattı],

33. Vahşi fırtına cinlerini, balık adamları ve büyük boğayı [yarattı].

34. [Hepsinin] karşı konulmaz silahları var, savaşmaktan korkmazlar.

35. [Tiāmat'ın] emirleri o kadar üstündü ki ona karşı gelemezlerdi,

36. Gerçekten bunlar gibi on bir tane yarattı.

37. [Tiāmat'ın] oğul tanrıları meclisinde,

38. Kingu'yu yüceltti, aralarındaki en güçlü [tanrı] ilan etti;

39. Ordu komutanlığını, savaş meclisinin önderliğini,

40. Silahları kaldırmayı, hücum etmeyi, saldırıyı başlatmayı,

41. Savaşın [yürütülmesini], başkomutanlığı ona,

42. Emanet etti [Tiamat], onu tahta geçirdi,

43. [Tiāmat:] 'Senin için büyüler yaptım, seni tanrılar meclisinde yücelttim,

44. Tanrılar üzerindeki bütün egemenliği senin ellerine verdim,

45. En yüce sensin, tek sevgilim sensin!

46. Senin sözlerin Annunaku'nun sözlerinden üstün olacak!'

47. Ona Kaderler Tableti'ni verdi, kucağına koydu.
48. [Tiāmat:] 'Kimse sözlerini saptıramayacak, sen ne dersen o olacak!'
49. Şimdi, Kingu yüceltildi, [Tanrıların Babası] Anu gibi oldu,
50. [Kingu, Tiāmat'ın] oğul tanrılarının huzurunda kaderleri belirledi,
51. 'Ağızlarınızdan ateş püskürteceksiniz,
52. Tesirli zehriniz güçlüyü gücünden edecek!'
53. Anu'yu gönderdim ama onun karşısına çıkamadı,
54. Nudimmud korktu, geri döndü,
55. Marduk, tanrıların bilgesi, oğlunuz, öne çıktı,
56. Tiāmat'ın karşısına çıkmaya gönüllü oldu,
57. Benimle konuştu:
58. 'Eğer sizin intikamınızı alacaksam,
59. Tiāmat'ın hakkından gelip sizi kurtaracaksam,
60. Bir meclis kurun ve bana şanlı bir kader tayin edin,
61. Ubšu'ukinna'da da rahat oturun!
62. Artık sizin değil benim sarf ettiğim sözler kader olsun!
63. Ben ne yaparsam kimse değiştirmesin!
64. Ağzımdan çıkan hiçbir söz silinmesin, değiştirilmesin!'
65. Derhal onun kaderini tayin edin!
66. Gitsin ve güçlü düşmanınıza meydan okusun!"
67. Kaka yola koyuldu,
68. Laḫmu ve Laḫāmu'ya, baba tanrılara,
69. Huzurlarında yere kapandı, yeri öptü,
70. Ayağa kalktı, dedi ki:
71. "Oğlunuz Anšar beni gönderdi,
72. Onun planlarını size ben ileteceğim,
73. Anamız Tiāmat, bizden nefret ediyor,
74. Bir ordu kurdu, hiddetle çığlıklar atıyor!
75. Bütün tanrılar onun yanında,
76. Sizin yarattıklarınız bile onun tarafına geçti,
77. Etrafında halka oldular ve Tiāmat'ın yanında durdular,

78. Hunharca planlar yapıyorlar, gece gündüz, durup dinlenmeden,

79. Savaşacaklar. Kudurmuşlar. Gözleri dönmüş.

80. Savaş meclisi kurdular.

81. Ana Ḫubur, her şeyi yaratan,

82. Karşı konulmaz bir silah getirdi, ejderhalar doğurdu,

83. Keskindi dişleri, kurtulamazdı kimse,

84. [Ejderhaların] içini kan yerine zehir ile doldurdu,

85. Dehşet saçan ejderhaları korkutucu ışıklarla sardı,

86. Hâlelerle kuşattı, [ejderhaları] tanrılara benzetti.

87. [Tiāmat dedi ki:] 'Kim görse korkudan bayılacak!

88. Ve kalkamayacaklar, güçten düşecekler.'

89. Boynuzlu yılanı, yılan ejderi ve laḫamuyu yarattı [Tiāmat],

90. Aslan başlı adamları, vahşi köpekleri ve akrep adamları [yarattı],

91. Vahşi fırtına cinlerini, balık adamları ve büyük boğayı [yarattı].

92. [Hepsinin] karşı konulmaz silahları var, savaşmaktan korkmazlar.

93. [Tiāmat'ın] emirleri o kadar üstündü ki ona karşı gelemezlerdi,

94. Gerçekten bunlar gibi on bir tane yarattı.

95. [Tiāmat'ın] oğul tanrıları meclisinde,

96. Kingu'yu yüceltti, aralarındaki en güçlü [tanrı] ilan etti;

97. Ordu komutanlığını, savaş meclisinin önderliğini,

98. Silahları kaldırmayı, hücum etmeyi, saldırıyı başlatmayı,

99. Savaşın [yürütülmesini], başkomutanlığı ona

100. Emanet etti [Tiamat], onu tahta geçirdi,

101. [Tiāmat:] 'Senin için büyüler yaptım, seni tanrılar meclisinde yücelttim,

102. Tanrılar üzerindeki bütün egemenliği senin ellerine verdim,

103. En yüce sensin, tek sevgilim sensin!
104. Senin sözlerin Annunaku'nun sözlerinden üstün olacak!'
105. Ona Kaderler Tableti'ni verdi, kucağına koydu.
106. [Tiāmat:] 'Kimse sözlerini saptıramayacak, sen ne dersen o olacak!'
107. Şimdi, Kingu yüceltildi, [Tanrıların Babası] Anu gibi oldu,
108. [Kingu, Tiāmat'ın] oğul tanrılarının huzurunda kaderleri belirledi,
109. 'Ağızlarınızdan ateş püskürteceksiniz,
110. Tesirli zehriniz güçlüyü gücünden edecek!'
111. Anu'yu gönderdim ama onun karşısına çıkamadı,
112. Nudimmud korktu, geri döndü,
113. Marduk, tanrıların bilgesi, oğlunuz, öne çıktı,
114. Tiāmat'ın karşısına çıkmaya gönüllü oldu,
115. Benimle konuştu:
116. 'Eğer sizin intikamınızı alacaksam,
117. Tiāmat'ın hakkından gelip sizi kurtaracaksam,
118. Bir meclis kurun ve bana şanlı bir kader tayin edin,
119. Ubšu'ukinna'da da rahat oturun!
120. Artık sizin değil benim sarf ettiğim sözler kader olsun!
121. Ben ne yaparsam kimse değiştirmesin!
122. Ağzımdan çıkan hiçbir söz silinmesin, değiştirilmesin!'
123. Derhal onun kaderini tayin edin!
124. Gitsin ve güçlü düşmanınıza meydan okusun!"
125. Laḫmu ve Laḫāmu onu dinlediler ve korkuya kapıldılar,
126. İgigu, hepsi, "Eyvah!" diye ağlaşmaya başladılar,
127. "Biz ne suç işledik ki böyle yaptı?!
128. Tiāmat'ın yaptıklarını bilmiyorduk!" [dediler].
129. Çekilip gittiler,
130. Kaderleri tayin eden bütün büyük tanrılar,
131. Anšar'ın huzuruna geldiler ve neşeliydiler,

132. Mecliste birbirlerini öptüler [ve kucaklaştılar],
133. Şenlikte oturup sohbet ettiler,
134. Ekmek yediler, *kurunnu*-birası içtiler!
135. Tatlı *širisu*-birası içtiler,
136. *Šikru*-birası ile göbeklerini şişirdiler,
137. Çakırkeyif oldular, çok neşelendiler,
138. İntikamlarını alacak olan Marduk'un kaderini tayin ettiler.

Dördüncü Tablet

1. Ona [Marduk'a] gösterişli bir taht yaptılar,
2. Babalarının huzurunda tahta geçti,
3. [Tanrılar:] "Büyük tanrılar arasında en yüce olan sensin!
4. Eşsiz kaderin var, senin buyruklarından üstün buyruk olmayacak!
5. Ey Marduk, büyük tanrılar arasında en yücesi sensin!
6. Eşsiz kaderin var, senin buyruklarından üstün buyruk olmayacak!
7. Şu andan itibaren emirlerin değiştirilemeyecek!
8. Yüceltmek de küçük düşürmek de senin elinde!
9. Sözün kalıcı ve sözüne güvenilir, buyruğuna karşı gelinemez!
10. Hiçbir tanrı senin [çizdiğin] sınırı aşmaz!
11. Tanrıların kutsal yerlerinin bakımı yapılsın!
12. Tapınaktaki odalar senin [kutsal] mülkiyetin!
13. Marduk'sun sen, intikamımızı alacaksın!
14. Sana evrendeki her şey üzerinde egemenlik verdik!
15. Mecliste yerine otur ve sözün yüceltilsin!
16. Silahların hedefi tutsun, düşmanı vursun!
17. Ey Bēl, sana inananların yaşamını bağışla!
18. Ve içinde kötülük olan tanrıyı yok et!"
19. [Tanrılar] birlikte bir yıldız kümesi yarattılar,
20. Oğulları Marduk'a seslendiler:
21. "Senin kaderin ey Bēl, bütün tanrılardan üstündür,
22. Emrinle yok et ve emrinle yarat!
23. Yıldız kümesini [bir] emrinle yok et!
24. İkinci emrinle de yıldız kümesi var olsun!"

25. Emretti ve yıldız kümesi yok oldu.

26. Bir daha emretti ve yıldız kümesi var oldu.

27. Baba tanrılar [Marduk'u] emir verirken görünce,

28. Neşelendiler ve [onu] kutladılar, "Marduk kraldır," [dediler],

29. Ona *gidru*-asası,[1] taht ve hükümdarlık asası verdiler,

30. Ve ona karşı gelinemez bir silah verdiler; düşmanı alt eden.

31. [Tanrılar:] "Git ve Tiāmat'ın boğazını kes!

32. Rüzgâr onun kanını getirerek haber versin!"

33. Baba tanrılar Bēl'in kaderini tayin ettiler,

34. Zafere ve selâmete uğurladılar onu,

35. Bir yay ve silah yaptı,

36. Bir ok çıkardı, yayın ipini gerdi,

37. Göksel silahını aldı ve sağ elinde tuttu,[2]

38. Yay ve ok kılıfı üstünde asılıydı,

39. Elinde bir yıldırım vardı,

40. Vücudunu alevlerle sardı,

41. Bir ağı vardı, Tiāmat'ın uzuvlarını taşımak için,

42. Hiçbir uzvu kaybolmasın diye dört rüzgâra emir verdi,

43. Güney Rüzgârı, Kuzey Rüzgârı, Doğu Rüzgârı, Batı Rüzgârı,

44. Yanında babası Anu'nun hediye ettiği ağ vardı,

45. [Marduk] yok edici bir rüzgâr, kötü bir rüzgâr ve bir toz fırtınası yarattı,

46. Dört-katlı rüzgâr, yedi-katlı rüzgâr, yağmurlu şimşekli rüzgâr, durdurulamaz rüzgârı [yarattı],

47. Yarattığı yedi rüzgârı saldı,

48. Tiāmat'ı parçalamak için [Marduk'un] arkasına dizildiler,

49. Bēl, büyük silahı seli kaldırdı,

---

1 Gidru: Sopa, asa anlamına gelen Sümerce bir sözcük.

2 Giš.Tukul.An: Göğün silahı. Ne tür bir silah olduğu anlaşılmıyor. Bir tür topuz, balta ya da şimşek olabilir.

50. Karşı konulmaz ve gökte uçan korkunç fırtına-arabasını sürdü,
51. Dört [canavarla arabasını] çekti,[3]
52. [Adları] Ecel [Šaggišu], Yok edici [Lapadû], Tufan [Rahišu], Kanatlı [Mupparšu],
53. Çeneleri güçlü, dişleri zehirliydi,[4]
54. Yorulmak nedir bilmezlerdi, ezip geçerlerdi,
55. Sağında savaşın dehşetine hazırdı,
56. Solunda de bütün fesatlıkları bertaraf etmeye,
57. Korkunç zırhını giyinmişti,
58. Dehşetli bir ışık başını kaplıyordu,
59. Bēl hazırlandı ve yola koyuldu,
60. Yüzünü hiddetli Tiāmat'a çevirdi,
61. Dilinin ucunda bir büyü duası vardı,
62. Elinde zehre karşı [şifalı] ot,
63. O zaman onun etrafında döndüler, tanrılar onun etrafında döndüler,
64. Babaları onun etrafında döndüler, baba tanrılar onun etrafında döndüler,
65. Bēl yaklaştı, Tiāmat'ın savaşını gördü,[5]
66. [Tiāmat'ın] sevgilisi Kingu'nun tuzaklarını fark etti,
67. Gördü ve cesaretini yitirdi,
68. Aklı dağılmıştı, eli ayağı tutuldu,
69. Ve tanrılar, destekçileri, yanında gidenler,
70. Önderlerinin bu halini gördüler ve korktular,
71. Tiāmat başını çevirip bakmadı, büyüsünü yaptı,
72. Ağzından hakaretler dökülüyordu:
73. "[...] Bēl'in [...] Tanrılar senin yanına dizilmişler,

---

3 Fırtına-arabasını atların çektiği de düşünülebilir. Buna karşılık, verilen adlandırmalar canavarları da ifade ediyor olabilir.

4 Dizede "dudakları açık, dilleri zehirliydi" denmektedir. "Dudak" ile ağız kenarı veya çenenin bir parçası belirtilmiş olabilir. Arabayı çekenlerin ne olduğu tam belli olmadığı için (bir önceki dipnot) hayvanların hangi uzvundan söz edildiği anlaşılmıyor.

5 Dizede sesdeş *qablu* "savaş" ve "kalça kemiği, orta kısım" anlamında iki kelime arasından hangisinin seçileceği belirsizdir.

74. Onları etrafına toplamışsın,"
75. Bēl, büyük silahını, fırtına-selini havaya kaldırdı,
76. Hiddetli Tiāmat'ın üzerine yollarken şu sözlerle yolladı:
77. "Neden düşmanlık ediyorsun?
78. Ve neden savaş istiyorsun, kavga çıkarıyorsun?
79. Oğullar isyan ediyor, babalarına karşı geliyorlar,
80. Ve sen, onları yaratan, merhamet etmekten kaçıyorsun,
81. Kingu'yu sevgilin yaptın,
82. Onu Anu mevkisine çıkardın; hata ettin,
83. Tanrıların kralı Anšar'a karşı kötülük ettin,
84. Ve baba tanrılara karşı kötülük yaydın,
85. Ordularını hazırla, silahlarını kuşan,
86. Sen ve ben karşı karşıya geleceğiz, cenk edeceğiz."
87. Tiāmat bunları duyunca,
88. Deliye döndü, kafası allak bullak oldu,
89. Tiāmat hiddetle bağırdı,
90. O anda başından kuyruğuna kadar her yeri titriyordu,
91. Büyü okuyordu, durmadan okuyordu,
92. Savaş tanrıları silahlarını bilerken,
93. Tiāmat ve tanrıların önderi Marduk karşı karşıya geldi,
94. Cenk edeceklerdi, çarpışmak üzere yaklaştılar,
95. Bēl ağını attı ve onu [Tiāmat'ı] yakaladı,
96. Arkayı saf tutan kötü rüzgârı onun üstüne saldı,
97. Onu [rüzgârı] yutmak için Tiāmat ağzını açtı,
98. Kötü rüzgârı [öyle] içine aldı ki ağzını kapatamıyordu,
99. Hiddetli rüzgârlar karnını doldurdu,
100. İçi doldu ve ağzını [alabildiğine] açtı,
101. [Marduk] bir ok attı ve karnını deldi,
102. [Marduk, Tiāmat'ın] karnını yarıp açtı, içini doğradı,
103. Onu yendi ve öldürdü,
104. Cesedini yerlere attı ve ayaklarıyla çiğnedi,
105. Önderleri Tiāmat'ı öldürdükten sonra,
106. [Tiāmat'ın] kuvvetleri kaçıştı, ordusu dağıldı.

107. Ve tanrılar, destekçileri, yanında gidenler,
108. Geri çekildiler, korkup dağıldılar,
109. Canlarını kurtarmak için kaçmaya çalıştılar,
110. Ama kuşatılmışlardı, kaçamıyorlardı,
111. [Marduk] onları sıkıştırdı ve silahlarını parçaladı,
112. Ağa yakalanmış ve tuzağa düşmüşlerdi,
113. Köşeye sıkışmışlardı, yas içindeydiler,
114. Suçluydular, hepsi tutsak olmuştu
115. Ve korkunç güçlerle donatılmış on bir yaratık ise,
116. Hepsi [Tiāmat'ın] sağ kolu, *gallû*-canavarlar takımındandı,
117. Burunlarına halka geçirip kollarını bağladı,
118. Bütün güçleriyle onları ayaklarının altına aldı,
119. Ve aralarında en güçlü olan Kingu'yu,
120. [Marduk] bağladı ve onu ölmüş tanrıların arasında saydı,[6]
121. Elinden ona nasip olmayan Kaderler Tableti'ni aldı,
122. Mühürledi ve bağrına bastı,
123. Düşmanlarını yenip öldürmüştü,
124. Düşmanlar artık susmuştu, [yenilmiş] boğa gibiydiler,[7]
125. [Marduk] bütün düşmanlara karşı, Anšar zaferini ilan etti,
126. Nudimmud'un [Ea'nın] istediğini yapmıştı yiğit Marduk,
127. Boyunduruk altına alınmış tanrılar üzerinde güç kazandı,
128. Tiāmat'ı öldürdüğü yere geri döndü,
129. Bēl, Tiāmat'ın vücudunun alt kısımlarına bastı,
130. Acımasız *miṭṭu*-topuzu ile kafasını parçaladı,
131. Damarlarını kesti,

---

6 Bu ifade, Kingu'nun öldürüldüğü anlamına gelmiyor (Altıncı Tablet, 31-33).

7 Dizede anlamı tartışmalı *šurišam* ("boğa gibi") sözcüğü için, çok nadir bir karşılaştırma eki olan *-šam* (Lambert 2013: 43) kullanılmış olabilir.

132. Kuzey Rüzgârı haber vermek için [kanı] alıp götürdü,
133. Babaları [rüzgârın getirdiği kanı] gördü, neşelendiler ve mutlu oldular,
134. Hediyeler ve adaklar getirdiler [Marduk'a],
135. Bēl dinleniyordu, [Tiāmat'ın] cesedini seyrediyordu,
136. "Bu et yığınını nasıl güzelce keser kullanırım," diye [düşünüyordu],
137. Onu [Tiāmat'ı] kurutulmuş balık gibi onu ikiye böldü,
138. Bir yarısını gökyüzü olarak yukarı serdi,
139. Derisini çekti ve [oraya] bir gözcü yerleştirdi,[8]
140. [Gözcüye] "Sular akmasın," diye emir verdi,
141. Gökyüzünün üzerinden geçti ve Ašratu'ya baktı,[9]
142. Nudimmud'un evi Apsû gibi yaptı karşı tarafını,[10]
143. Bēl, Apsû'yu ölçtü biçti,
144. Ešgalla'ya benzeyen Ešarra'yı kurdu,
145. Ešgalla, Ešarra ve gökyüzünü inşa etti,
146. Anu Ellil, ve Ea'yı tapınaklarına yerleştirdi.

8 Gözcü: Marduk'a hizmet eden ve "gözcü" olarak adlandırılan bir tanrı.
9 Ašratu: Gökyüzünün bir adı veya göklerde bir bölge.
10 Apsû'nun karşısı: Yeryüzü ve gökyüzü. Ešarra, yeryüzünde yapılacaktır.

Beşinci Tablet

1. [Marduk,] büyük tanrılar için göksel evler inşa etti,
2. Yıldızların temsilcisi yıldız kümelerini yarattı,
3. Yılı oluşturdu, bölümlere ayırdı,
4. On iki ayın her biri için üç yıldız koydu,
5. Bir yılın günlerini yazıp çizerek düşündü,
6. Yıldızlar arasındaki bağlar ve mesafeler için [kendi] göksel [konak yeri] Nēberu'nun temellerini attı,[1]
7. Kimse [Marduk'un düzenini] ihlal etmesin, onlara herkes itaat etsin diye,
8. Ellil'in ve Ea'nın göksel evini [kendi evinin] yanına kurdu,
9. İki yanında kapılar açtı,
10. Sağına ve soluna sağlam sürgüler taktı,
11. Gökte ne varsa [Tiāmat'ın] içine doldurdu,
12. [Ay Tanrısı] Nanna'yı yarattı, geceyi ona emanet etti,
13. Günleri belirlesin diye onu gecenin parlayan cevheri yaptı,
14. Aylar boyunca her defasında onu tacı ile yüceltti,
15. [Marduk:] "Her ayın başında ülkenin üzerinde parla,
16. Altı gün boynuzlarınla parla,
17. Yedinci gün tacın yarım olacak,
18. On beşinci gün, her ayın yarısında [güneşe] karşı dur,
19. Güneş Tanrısı Šamaš seni ufukta [görünce],
20. Adım adım çekil, [ışığını] geriye ver,
21. Yirmi dokuzuncu gün Šamaš'ın hizasına yaklaş,
22. Otuzuncu gün tekrar Šamaš'ın karşısında dur,

1 Konak yerleri (*manzāzu*) ile tanrılara ait yıldızlar belirtilmektedir.

23. Alameti[2] belirledim, onların izini takip et!
24. Ey dağların arasından yükselen,[3] yaklaş ve yargıla!
25. Šamaš'ın kavga, ölüm ve şiddet hüküm verme hakkı olsun!
26. [...] beni
27. [...]
28. [...]
29. Šamaš [...]
30. İçinde [...]
31. [...]
32. [...]
33. [...]
34. [...]
35. İçinde [...]
36. Gün [...]
37. Emirlerden [...]
38. Çizimler [...]
39. Yaptı ve gün [...]
40. Yıllar ulaşsın [...]
41. Yeni yılda [...]
42. [...] yılında [...]
43. [...] düzenli bir şekilde olsun [...]
44. Dış sürgü [...]
45. Yaptıktan sonra [...]
46. Gece ve gündüz nöbeti [...]
47. Tiāmat'ın tükürüğü [...]
48. Marduk yaptı [...]
49. [Bunları] bir araya getirdi, sulardan bulut yaptı,
50. Rüzgârların sert esişini, gürlemesini, hiddetli yağmurları, soğukları,
51. Sisin dumanını, Tiāmat'ın birikmiş zehrini,
52. Kendisi için ayırdı, eline aldı,

---

2 Söz konusu alamet (giskim), ayın görüntüsü ve görüntüye bakarak yapılan falcılık sonucu edinilen bilgidir.

3 Güneş Tanrısı Šamaš çağrılmaktadır.

53. [Tiâmat'ın] başını kopardı, kafatasından [bir dağ?] yaptı,[4]
54. Toprağı kazdı, suyla doldurdu,
55. [Tiâmat'ın] iki gözünden Fırat ve Dicle'yi akıttı,
56. Burun deliklerini kapattı ama [kafasını?] bıraktı,
57. Uzak dağları [Tiâmat'ın] göğsünün üzerine kondurdu,
58. Kuyular açtı, yer altı suları taşıp aktı,
59. [Tiâmat'ın] kuyruğunu dolayarak Durmaḫ'a bağladı,[5]
60. [...] ayağının altında Apsû,
61. [Tiâmat'ın] kasığını gökyüzüne dayadı,
62. [Tiâmat'ın diğer yarısını da] dümdüz etti ve yeryüzü meydana geldi,
63. [...] [Tiâmat'ın] iç [organlarının] işini bitirdikten sonra,
64. [Tiâmat'ın] ağını açtı ve hepsini döktü,
65. Göğe ve yere şekil verdi [...]
66. [...] iplerini çok sıkıca gerdi,
67. Kurallarını ilan etti, ayinlerini düzenledi,
68. Dizginlerini aldı, Ea'ya [büyük yetkiler] verdi,
69. Kingu'nun taşıdığı Kaderler Tableti'ni ise,
70. Bir ganimet olarak ele geçirdi, Anu'ya sundu,
71. Tuzağa düşürerek zapt ettiği savaş tanrılarını,
72. Boyunduruğuna alıp babalarının huzuruna getirdi,
73. Ve Tiâmat'ın yarattığı on bir yaratık sayıldı,
74. Silahlarını kırdı ve [yaratıkları] ayaklarının altına aldı,
75. Suretlerini yaptı ve Apsû Kapısı'na yerleştirdi,
76. Sonsuza kadar unutulmasın diyeydi bu anıt,
77. Tanrılar [Tiâmat'ın] iç organlarından [yapılan harikaları] gördüler, çok mutlu oldular,
78. Laḫmu ve Laḫamu, hepsi, babaları,
79. Anšar onu [Marduk'u] kucakladı ve onu "Muzaffer Kral" ilan etti,

---

4 Yedinci Tablet, 70'nci dizede bu dizeye bir gönderme yapılmış olabilir.

5 Durmaḫ: Evreni bir arada tutan büyük bağ.

80. Anu, Ellil ve Ea ona hediyeler verdiler,

81. Onu doğuran Damkina Ana, sevgiyle selamladı,

82. Güzel bir giysi [hediye edilen Marduk'un] yüzü gülüyordu,

83. Haber vermek için [Damkina'nın] hediyesini tutan Usmû'ya,

84. Apsû [Tapınağı'nın] vezirliğini ve kutsal yerlerin bakımını verdi,

85. İgigu toplandı ve onun buyruğuna girdi,

86. Anunnaku'nun her biri ayaklarını öpüyordu,

87. Hepsi bağlılıklarını göstermek için toplanmıştı,

88. [Marduk'un] karşısında durdular, eğilip "O kraldır," [dediler],

89. Baba tanrılar [Marduk'un] ihtişamına hayran hayran baktılar,

90. Savaşın tozuyla kuşatılmış Bēl, [tanrıları] dinliyordu,

91. [...] ona [Marduk'a?] verdiler [...]

92. Bedenine sedir [yağı?] sürdüler [...]

93. Soylu giysisi giydi,

94. Kral hâlesi olarak korkunç görünümlü tacı [başındaydı],

95. Göksel silahını sağ elinde aldı,

96. [...] sol elinde tuttu,

97. [...]

98. [...] Ayaklarının altına [...]

99. [...] önünde kurdu [...]

100. Bir yanında başarı ve zafer asası,

101. Hâle [...]

102. Çuvalı Apsû, korkutucu [...]

103. [...] yerleşmişti [...]

104. Taht odasında tahtı [...]

105. Özel odasında [...]

106. Tanrılar, onlar pek çoktu [...]

107. Laḫmu ve Laḫāmu [...]

108. Ağızlarını açtılar ve büyük tanrılar İgigu'ya [dediler ki:]
109. "Eskiden Marduk sevgili oğlumuzdu,
110. Şimdi o sizin kralınız, buyruklarına uyun!"
111. Sonra hepsi birlikte dediler ki:
112. "Adı Lugaldimmerankia, ona [Marduk'a] güvenin!"
113. Marduk'a krallığı verdikleri zaman,
114. İyilik ve zafer büyüsü okuyarak ona [Marduk'a] hitap ettiler:
115. "Bundan böyle tapınağımızın hamisi sensin!
116. Sen ne buyurursan biz yapacağız!"
117. Marduk konuşmaya başladı,
118. Baba tanrılara dedi ki:
119. "Apsû'nun yukarısında, ametist taşından yapılma evde,
120. Ešarra'nın karşısında sizin için inşa ettiğim,
121. Zeminini sağlam yaptığım Ašratu'nun altında,
122. Bir bina yapayım, zenginliğimin işareti olsun!
123. İçine tapınağın temelini atayım,
124. Özel odamı inşa edeceğim, krallığımı kuracağım,
125. Apsû'dan yukarıya, meclise çıkarken,
126. [Burası], meclisin önünde dinlenme yeriniz olsun,
127. Gökten aşağıya, meclise inerken,
128. [Burası] meclisin önünde dinlenme yeriniz olsun,
129. Adı Bâbil olsun, 'Büyük Tanrıların Evleri',
130. Biz, içinde şölenler düzenleyeceğiz."
131. Baba tanrılar bu sözlerine kulak verdiler,
132. [Oğulları Marduk'a] sordular:
133. "Ellerinle yaptığın her şeye dair,
134. Kimde var [...]
135. Ellerinle yaptığın yeryüzüne dair,
136. Kimde var [...]
137. Verdiğin güzel adıyla Bâbil'de,
138. Bizim yerimizi kur sonsuza kadar,
139. [...] adaklarımızı getirsinler,

140. [...]
141. Kim bizim işimizi [...]
142. Senin yerinde [...] yorucu işi [...]"
143. Korktu [...] Marduk [...][6]
144. Tanrılara cevap verdi [Marduk],
145. Tiāmat'ı öldüren o, herkese ışığı gösteren o,
146. [Marduk] konuşmaya başladı, sözleri önemliydi,
147. "[...] onlar [...]
148. [...] sizler[in elinde] güvende [...]"
149. Tanrılar onu yerden selamladı ve onunla konuştu,
150. Lugaldimmerankia'ya dediler ki:
151. "Eskiden Bēl sevgili oğlumuzdu,
152. Şimdi o sizin kralınız, [buyruklarına uyun!]
153. Kutsal büyüsü bizi kurtardı,
154. [...] hâlesi, *miṭṭu*-topuzu, ve ağı [...]
155. [...] bütün bilgelik [...]
156. Planı o yapsın, biz de işçileri [oluruz] [...]"

6 Tabletin bu kısmı kırık olduğu için kimin korktuğu belli değildir.

Altıncı Tablet

1. Marduk tanrıların sözlerini işitince,
2. İçinden akıllıca şeyler yapmak geçti,
3. Konuşmaya başladı ve Ea'ya,
4. Kalbinden geçenleri söyledi:
5. "Kanları bir araya toplayacağım; kemikleri bir araya,
6. [O] kalabalığı ayağa kaldıracağım, adı "insan" olsun,
7. [O] kalabalığı yaratacağım, adı "insan" [olan],
8. [Tanrılar] dinlensin diye tanrıların işleri onların üzerine kalacak,
9. Tanrıların yaşayışını akıllıca değiştireceğim,
10. Hep birlikteyken saygı görüyorlar, oysa ikiye bölünecekler."[1]
11. Ea cevap verdi,
12. Tanrıların dinlenmesi hakkında dedi ki:
13. "[Tanrılar] arasından bir kardeş [bize] teslim edilsin,
14. Bu [tanrı] öldürülsün ve insanlar ondan yaratılsın,
15. Toplansın büyük tanrılar,
16. Suçlu olan verilsin, onlar [tanrılar] birlik olsunlar."
17. Marduk büyük tanrıları topladı,
18. Güzelce onlara talimat verdi,
19. Söylediklerinden dolayı tanrılar ona saygı gösterdi,
20. Kral [Marduk], Annunaku'ya dedi ki:
21. "Hakikaten eski andınız sağlamdı,
22. Bana gerçeği söyleyin,
23. Savaşı kim başlattı?
24. Kim Tiāmat'ı isyana teşvik etti ve savaşı başlattı?

1 "İkiye bölünecekler": Altıncı Tablet, 39-44.

25. Kim savaşı başlattıysa o teslim edilsin,

26. Ki ben ona cezasını vereyim, siz oturun ve dinlenin!"

27. Büyük tanrılar İgigu ona yanıt verdiler,

28. Efendileri tanrıların kralı Lugaldimmerankia'ya:[2]

29. "Savaşı başlatan Kingu,

30. Tiāmat'ı o kışkırttı, savaş yapmak için [tanrıları] örgütledi."

31. Onu zapt ettiler, Ea'nın huzuruna getirdiler,

32. Cezasını verdiler ve damarlarını kestiler,

33. Onun kanından [Marduk ve Ea] insanı yarattılar,[3]

34. [İnsan] tanrıların iş yükünü üstlendi, tanrılar özgür oldu,

35. Bilge Ea, insanları yarattıktan sonra,

36. Tanrıların işlerini onlara yükledi,

37. Akıl sır ermez bu işe,

38. Marduk akıl verdi, Nudimmud yarattı,

39. Tanrıların kralı Marduk onları ayırdı,

40. Anunnaku'nun hepsini yukarı ve aşağı [olarak böldü],

41. [Onları] Anu'nun buyruklarını korumak için atadı,

42. Üç yüz [tanrıyı] gökyüzünde [düzeni] korumakla görevlendirdi,

43. Aynısını yeryüzü ve yer altı dünyasında [düzeni] korumaları için de yaptı,

44. Göğe ve yere altı yüz [tanrı] yerleştirdi,

45. Bütün talimatları da verdikten sonra,

46. Gökyüzü ve yeryüzünün Anunnaku tanrıları paylarını aldıktan sonra,

47. Anunnaku konuşmaya başladı ve

48. Efendileri Marduk'a dediler ki:

---

2 Lugaldimmerankia: Marduk'un bir adı. Lugaldimmerankia adında Sümerce lugal "kral" sözcüğünün olduğu dikkate alınırsa dizede *mālikum* "danışman" yerine *malku* "kral" sözcüğü tercih edilebilir.

3 "Yarattılar" yüklemi nüshalarda çoğul (*ibnû*) veya ikili (*ibnâ*) çekim ile yazılmıştır. Nüshalardan birisi yaratılışı sadece Ea'ya atfetmiştir.

49. "Ey efendimiz, bize haklarımızı ve özgürlüğümüzü verdin,
50. Size layık olmak için ne yapalım?
51. Şanlı bir tapınak yapmak istiyoruz,
52. Senin makamın bizim evimiz olsun, orada dinlenmek istiyoruz,
53. Bir tapınak inşa edelim, orada huzurunda duralım,
54. [İnşaatı bitirip tapınağa] geldiğimiz zaman, içinde dinlenmek istiyoruz."
55. Marduk bunları işitince,
56. Gün gibi aydınlandı yüzü:
57. "Bâbil'i inşa edin, istediğiniz iş o!
58. Kerpiçten tuğla yapın, tapınağın adını koyun!"
59. Annunaku kazmayı vurdu,
60. Bir yıl boyunca tuğla pişirdiler,
61. İkinci yılın başında,
62. Apsû'nun tıpatıp aynısı, Esagil'in kulesini diktiler,[4]
63. Apsû'nun yüksek zigguratını inşa ettiler,
64. Anu, Ellil, Ea ve onun [Marduk] için ev yaptılar,
65. [Marduk] bütün ihtişamıyla huzurlarında oturdu,
66. Gökyüzündeki Ešarra'ya [kadar yükselen tapınağın] "boynuzlarını" seyretti,[5]
67. Esagil işini bitirdikten sonra,
68. Bütün Annunaku kendi tapınaklarını inşa etti,
69. Gökyüzünün üç yüz İgigu [tanrısı] ve Apsû'nun altı yüz [tanrısı] toplandı,
70. Bēl, evi olarak yaptıkları yüce tapınakta,
71. Baba tanrılar için bir şölen verdi.
72. [Marduk:] "Bâbil burası! Sizin yurdunuz artık!
73. Eğlenin burada! Neşeyle oturun!"
74. Büyük tanrılar oturdular,
75. Bira kupaları ve fıçıları getirildi, şölen yerine oturdular,

4 Esagil'in söz konusu kulesi, Bâbil'in Etemenanki zigguratı olabilir.
5 "Boynuzlar" ile tapınağın yükselen mimari uzantıları kastediliyor.

76. Ardından içeride şarkılarla eğlendiler,
77. Huşu veren Esagil'de adaklar adadılar,
78. Bütün talimatlar yerine getirildi ve kurallara uyuldu,
79. Tanrılar gökyüzünü ve yeryüzünü aralarında bölüştüler,
80. Elli büyük tanrı [yerlerine] geçti,
81. Kaderleri tayin edecek yeni tanrılar karar vermek üzere atandı,
82. Bēl, yayını [havaya] kaldırdı ve silahını gösterdi,
83. Baba tanrılar onun yaptığı ağı gördüler,
84. Yayın ne kadar ustaca yapıldığını gördüler,
85. Yaptıklarını övdüler,
86. Anu, tanrılar meclisinde onu [yayı] kaldırdı,
87. Yayı öptü, "Kızım o!" [dedi],
88. Yaya adlarını verdi,
89. İlki "Uzun Çubuk" olsun, ikincisi "[Hedefi] Vuran",
90. Üçüncü adı "Yıldız Yay" oldu, gökyüzünde parladı,
91. Tanrı kardeşleri arasında gökyüzündeki yerini belirledi.
92. Anu yayın kaderini tayin ettikten sonra,
93. Tanrılar arasında yüce bir kral tahtı yaptı,
94. Anu tanrılar meclisine koydu onu,
95. Büyük tanrılar toplandı,
96. Marduk'un kaderini yücelttiler ve ona itaat ettiler,
97. [Yemini bozan olmasın diye] kendilerine lanet okudular,
98. Su ve yağ ile ant içtiler, boğazlarına dokundular,
99. Ona tanrılar üzerine egemenlik hakkı verdiler,
100. Onun gökyüzünün ve yeryüzünün tanrılarının efendisi olduğunu kabul ettiler,
101. Anšar [onu] yüceltti, ona *Asarluḫi* adını verdi:
102. "Onun adı zikredildiği an burnumuzu yere değdirelim!
103. Konuştuğunda tanrılar dinlesin!
104. Aşağı ve yukarıda emirleri üstüne emir olmasın!
105. İntikamımızı alan oğlumuz yüceltilsin!
106. Egemenliği üstün kılınsın, kimse ona karşı gelemesin!

107. Yarattığı karabaşlara çobanlık etsin,[6]
108. Her gün hatırlasınlar, onun yaşayışını anlatsınlar,
109. [Asarluḫi], babalarına büyük sofralar sunsun,
110. Onlara baksın ve tapınakları korusun,
111. Tütsü yaksın, neşeyle adaklarını adasın,
112. Gökyüzünde yaptığının tıpkısını yeryüzünde yapsın,
113. Karabaşlar ondan korksunlar diye kaderlerini belirledi,
114. Halk [bunu] fark etsin ve tanrılarına seslensinler,
115. [Marduk] buyurduğu için tanrıçalarına ve koruyucu ruhlarına hürmet etsinler,
116. Tanrıları ve tanrıçaları için adaklar götürsünler,
117. Onları unutmasınlar, tanrılarına bağlı olsunlar,
118. Ülkelerine bolluk gelsin, tapınakları gösterişli olsun,
119. Karabaşlar başka tanrılara tapsalar da,
120. Bunca adın sahibi olarak atadığımız [Marduk]; tanrımız odur!
121. Onun elli adını zikredelim,
122. Onun yolu uludur, işleri de!
123. *Marduk*; [adı] doğumu [esnasında] babası Anu'dan,
124. Otlakların ve su kaynaklarının koruyucusu o, ahırlarını bolluk içinde tutan,
125. Silahı sel ile kibirliyi dize getiren o,
126. Zora düşen baba tanrıları o kurtardı,
127. Oğul o, tanrıların Güneş Tanrısı, parlıyor o,
128. Parlak ışığının altında ilelebet yürüsünler,
129. Yarattığı insanlara, canlılara,
130. Tanrıların işlerini yüklendi ve [tanrılar] dinlendiler,
131. Yaratmak ve yok etmek, affetmek ve cezalandırmak,
132. Onun emriyle oluyor, gözlerini ondan ayırmasınlar,
133. *Marukka*; onları yaratan tanrı o,
134. Anunnaku'nun kalbini yatıştırdı, İgigu'yu rahatlattı,
135. *Marutukku*; ülkenin, şehrin ve insanların desteği o,

6 Karabaş: Sümer ve Bâbil edebiyatında Mezopotamya halkına verilen bir ad.

136. İnsanlar kalan günlerde onu övsünler!
137. *Meršakušu*; hiddetli ama düşünceli, öfkeli ama affedici,
138. Onun ufku geniş, aklı da, kalbi de,
139. *Lugaldimmerankia*; toplanıp ona verdiğimiz ad,
140. Onun buyruklarını baba tanrılardan üstün kıldık,
141. Gökyüzünün ve yeryüzünün bütün tanrılarının efendisi o,
142. Onun emriyle yukarıdaki ve aşağıdaki tanrılar titrer,
143. *Narilugaldimmerankia*; onu andığımız ad, her tanrının rehberi o,
144. Zor zamanlarımızda gökyüzünde ve yeryüzünde evlerimizi kuran o,
145. İgigu ile Anunnaku arasındaki göksel yerleri yapan o,
146. Tanrılar adını duyunca titresin ve tahtları sallansın,
147. *Asarluḫi*; babası Anu'nun ona verdiği ad,
148. Tanrıların ışığı o, güçlü kahraman,
149. Adı gibi tanrıların ve ülkenin koruyucu ruhu o,
150. Zor zamanlarımızda müthiş bir cenk ile yuvamızı kurtardı,
151. Hayat veren tanrı o, *Asarluḫi*'ye ikinci olarak *Namtilaku* adını verdiler,
152. [Adı] gibi mahvolmuş tanrıları kurtardı,
153. Kutsal büyüsüyle ölü tanrıları dirilten Bēl o,
154. Onu sapkın düşmanların yok edicisi olarak övelim,
155. *Asarluḫi*'ye üçüncü olarak *Namru* adı verildi,"
156. Kutsal tanrı, yolumuzu aydınlatan,
157. Anšar, Laḫmu, ve Laḫāmu onu üç adıyla çağırdılar,
158. Oğulları tanrılara dediler ki:
159. "Biz onu üç adıyla çağırdık,
160. Şimdi bizim gibi siz de adlarını zikredin!"
161. Onların söylediklerini duyunca tanrılar neşelendiler,
162. Ubšu'ukinnu'da birbirlerine danıştılar,
163. "İntikamımızı alan yiğit oğul,

164. Koruyucu, onun adını yüceltelim!"
165. Meclislerinde oturdular, kaderleri tayin ettiler,
166. Her ayinde adını çağırdılar:[...]

Yedinci Tablet

1. "*Asari*; bereketli toprakları, tarlaları veren,

2. Arpayı ve keteni veren, bitkileri yetiştiren,

3. *Asari'alim*; mecliste hürmet edilen, tavsiyeleri üstün olan,

4. Tanrılar, [tavsiyelerini] saygı ve korku ile dinler,

5. *Asari'alimmuna*; asil, yaratıcısı olan babasının ışığı,

6. Anu, Ellil, ve Ea'nın, yani Ninšiku'nun,[1] buyruklarını o yönetir,

7. O onların bakıcısıdır, paylarını veren odur,

8. Tarlası ülkenin bolluğuna bolluk katar,

9. *Tutu*; [doğayı] yenileyen yaratıcı o,

10. Tapınak odalarını kutsasınlar, onlar dinlensin!

11. Tanrılar huzur bulsun diye bir büyü yapsın,

12. Öfkeyle kalksalar da geri çekilip yatışsınlar,

13. Gerçekten de tanrılar arasında yücedir o,

14. Hiçbir tanrı onun dengi değildir,

15. *Tutu*, [adı] *Zi'ukkinna*; ordusuna hayat veren o,

16. Tanrılar için kutsal gökyüzünü yarattı,

17. [Gökyüzünün] yollarını yaptı, göksel evlerini donattı,

18. Ölümlüler arasında unutulmasın, yaptıklarını [hatırlasınlar],

19. *Tutu*, üçüncü olarak [adı] *Ziku*, arındırma ayinlerini bulan o,

20. "Tatlı rüzgârın tanrısı",[2] dinlemenin ve anlaşmanın efendisi,

---

1 Ninšiku: Ea'nın bir diğer adı.

2 "Tatlı rüzgar", iyi ilişkileri ifade eder.

21. Bolluk ve zenginlik yaratır o, bereket getirir,

22. Bizde az olan her şeyi o çoğaltır,

23. Zor zamanlarımızda tatlı rüzgârını içimize çektik,

24. Buyursunlar ki [insanlar] sürekli övsünler onu, ve ona ibadet etsinler,

25. *Tutu*, dördüncü olarak [adı] *Agaku*; insanlar onu yüceltsin,

26. Kutsal büyünün efendisi, ölüleri dirilten o,

27. Mağlup edilmiş tanrılara merhamet eden o,

28. Düşman tanrıları boyunduruk altına alan o,

29. Onları çalışma zahmetinden kurtarmak için insanları yarattı,

30. Bağışlayıcı o, canlıları diriltme gücü onda,

31. Sözleri bilinsin ve unutulmasın,

32. Elleriyle yarattığı karabaşların dilinden düşmüyor,

33. *Tutu*, beşinci olarak [adı] *Tuku*; [insanlar] kutsal büyüsünü okusun,

34. Kutsal büyüsüyle bütün kötüleri söküp attı o,

35. Šazu; tanrıların kalplerini okur, içlerini görür,

36. Kötülük yapanların yakasını bırakmaz o,

37. Tanrılar meclisini kuran, içlerini ferahlatan o,

38. İsyan edenleri susturdu, [tanrıların] koruyucu gölgesi o,

39. Ne var ise düzenleyen, entrikaları bozan o,

40. Doğruyu yalandan asyırdı,

41. Šazu, ikinci olarak [adı] *Zisi*; övsünler [onu], zorbaları dize getiren o,

42. Baba tanrıların ölüm sessizliğine son veren o,

43. Šazu, üçüncü olarak [adı] *Suḫrim*; her düşmanı silahıyla söküp atan o,

44. [Düşmanların] entrikalarını bozdu ve onları dağıttı,

45. Kendisine karşı gelen bütün kötüleri alt etti,

46. Tanrılar mecliste onu sevinçle karşılasınlar,

47. Šazu, dördüncü olarak [adı] *Suḫgurim*; baba tanrıları başarılı kıldı,

48. Düşmanlarını söküp atan ve soylarını yok eden o,
49. Kötülüklerini bertaraf eden o, bir şey bırakmadan,
50. Ülkede adı zikredilsin, onun adıyla buyurulsun,
51. Šazu, beşinci olarak [adı] *Zaḫrim*; gelecek kuşaklar onu konuşsun,
52. Her isyancıyı, karşı geleni yok eden o,
53. Kaçan bütün tanrıları tapınaklarına getiren o,
54. Onun bu adı yayılsın,
55. Šazu, altıncı olarak [adı] *Zaḫgurim*; üstüne üstlük topyekûn onu övsünler,
56. Savaşta bütün düşmanlarını yok eden o,
57. *Enbilulu*; onlara bolluk veren Bēl o,
58. [Tanrıların] seçtiği yiğit, yiyecekleri veren o,
59. Otlakları ve su kaynaklarını canlı tutan, onları ülkesine veren o,
60. Su yollarını açan ve suyu bolca dağıtan o,
61. *Enbilulu*, ikinci olarak [adı] kuyuların ve su kanallarının efendisi *Epadun* olarak zikretsinler,
62. Gökyüzünün ve yeryüzünün kanal memuru, sabanı kullanan o; tarlayı sürüp eken o,
63. Su kuyuları ve kanallarını düzenleyen o, sabanı kullanan o,
64. *Enbilulu*, üçüncü olarak *Gugal*; tanrıların ve su yollarının memuru olarak övülsün,
65. Bolluk, bereket ve büyük ambarların efendisi o,
66. Zenginlikleri veren, şehirleri bayındır kılan o,
67. Buğdayı veren ve tahılı getiren o,
68. *Enbilulu*, dördüncü olarak *Ḫegal*; insanların neyi varsa bol eden o,
69. Geniş yeryüzüne bereket yağdıran, türlü bitkileri veren o,
70. *Sirsir*; Tiāmat'ın üzerine dağ yığan o,
71. Silahlarıyla Tiāmat'ın cesedini talan eden o,
72. Ülkenin koruyucusu, sadık çobanı o,

73. Saçı ürün veren bir tarla o, tacı saban,

74. Gücüyle engin okyanusu geçen o,

75. Elini kolunu sallayarak köprüden geçer gibi cenk yerinden geçen o,

76. *Sirsir*, ikinci olarak *Malaḫ*; öyle olsun!

77. Tiāmat gemisi, [Marduk] ise [o geminin] tayfası,

78. *Gilim*; bolca tahıl yığan o, tepe tepe,

79. Tahılın ve sürülerin yaratıcısı o, ülkeye tohum saçan,

80. *Gilimma*; tanrılar arasındaki bağı tutan o, adaleti yaratan,

81. [Düşmanları] boyunduruk altına alan o, ama sonra [onlara] iyilik eden,

82. *Agilimma*; yüce olan, tacı söküp alan, kar yağdıran o,

83. Suların üzerinde yeryüzünü yaratan ve gökyüzünün yükseklerini var eden o,

84. *Zulum*; tanrılar için çayırları ayıran ve yarattığını bölüştüren o,

85. Gelir ve adakları dağıtan, tapınaklara bakan o,

86. *Mummu*; gökyüzünün ve yeryüzünün yaratıcısı, ayinleri düzene sokan o,

87. Gökyüzünü ve yeryüzünü arındıran tanrı; ikinci [adı] *Zulummu*.

88. Ondan güçlüsü yok tanrılar arasında,

89. *Gišnumunab*; bütün insanları yaratan, diyarları yaratan,

90. Tiāmat'ın tanrılarını yok ederek onların parçalarından insanları yaratan o,

91. *Lugalabdubur*; Tiāmat'ın entrikalarını bozan kral, silahlarını söküp atan o,

92. [Tiāmat'ın cesedini] tepeden tırnağa [kullanarak evrenin] temelini ilelebet var eden o,

93. *Pagalgu'enna*; efendilerin önde geleni, gücü yücedir,

94. Kardeşleri tanrılar arasında en ulusu o, aralarında en asili,

95. *Lugaldurmaḫ*; kral o, tanrıların bağı, Durmaḫ'ın efendisi,

96. Kral evinde en yücesi o, tanrılar arasında kat kat üstün o,

97. *Aranunna*; Ea'nın rehberi, baba tanrıların yaratıcısı o,

98. Onun asil yaşayışını hiçbir tanrı taklit edemez,

99. *Dumuduku*; Duku'daki kutsal evini yeniliyor o,

100. Duku'nun oğlu o,[3] o olmadan Lugalduku[4] bir karar vermez,

101. *Lugalšuanna*; tanrılar arasında en güçlü olan kral o,

102. Bēl, Anu'nun gücü, üstün olan o, Anšar'ın seçilmiş kişisi o,

103. İrugga; hepsini okyanusta talan etti,

104. Bilgelik onda, anlayışı geniş,

105. İrkingu; düşman Kingu'yu savaşta talan etti,

106. Bütün buyrukları yöneten ve egemenlik sahibi o,

107. *Kinma*; bütün tanrıların idarecisi o, onlara rehberlik eden o,

108. İsmini duyunca tanrılar fırtınadan korktukları gibi korkup yere kapanırlar,

109. *Esiskur*; ibadet evinde yüce bir tahtta otursun,

110. Tanrılar onun huzuruna hediyeler getirsin,

111. O adakları kabul edene dek,

112. [Onun dışında] tanrıların hiçbiri akıllıca şeyler yaratamaz,

113. Karabaşların [ülkesinin] dört [bir yanı] onun eseridir,

114. Onun dışında hiçbir tanrı günlerin sırlarını bilmez,

115. *Gira*; sivri silahlar yapan o,

116. Tiāmat'la savaşırken zekice işler yapan o,

117. Bilgeliği geniş, anlayışı derin,

118. Kalbi ve aklı uçsuz bucaksız, hiçbir tanrının aklı ona ermez,

---

3 Dumuduku: Duku'nun oğlu olarak çevrilen unvan.

4 Lugalduku: Duku'nun kralı.

119. *Addu* adı; bütün gökyüzünü kaplasın,
120. Tatlı bağrışıyla yeryüzüne şimşekler yağdırsın,
121. Bulutların gürültüsü dinsin; yeryüzündeki insanların yiyecekleri olsun,
122. *Ašaru*; adı gibi, kaderleri tayin eden tanrıları topladı,
123. Elbette bütün halkların bekçisi o,
124. *Nēberu*; gökyüzü ile yeryüzü arasındaki yolu tıtsun o,
125. Yukarı veya aşağı geçmesinler, onu beklesinler,
126. Nēberu onun yıldızı, gökyüzünde onun sayesinde parlar,
127. Ona baksınlar diye göksel merdivenlerde dursun,
128. Ama yorulmak bilmeden okyanusun ortasından geçen o,
129. Onun adı Nēberu olsun, onu [Tiāmat'ı] ortasından tutan o,
130. Yıldızların yollarını düzenlesin,
131. Hepsi koyunmuş gibi tanrılara çobanlık etsin,
132. Tiāmat'ı bağlasın, [Tiāmat'a] hayatı dar etsin ve onun ömrü kısa olsun,
133. Doğmamış kuşaklara, gelecek uzak günlere,
134. Engel olmadan devam etsin, sonsuza kadar yaşasın,"
135. Gökyüzünü yarattığı ve yeryüzünü yaptığı için,
136. Baba Ellil ona *Bēl-mātāti* adını verdi,[5]
137. İgigu'nun söylediği bütün isimleri,
138. İşitti Ea, neşelendi:
139. "Evet, babaları onun adını yüceltti,
140. Benim gibi onun adı da *Ea* olsun,
141. Ayinlerimi o sahiplensin,
142. Bütün buyruklarımı o yönetsin."
143. Elli adın zikredilmesinin ardından büyük tanrılar,
144. Elli adıyla çağırdılar ve onu yüce [tanrı] ilan ettiler,
145. Bunlar hatırlanmalı, [toplumun] ileri gelenleri bilmeli,
146. Erdemliler ve bilgeler aralarında konuşmalı,

---

5 Bēl-mātāti: Ülkelerin efendisi.

147. Babalar bunları oğullarına öğretmeli,
148. Çoban ve sığırtmaçlara anlatmalı,
149. Kim tanrıların kralı olan Marduk'u ihmal etmezse,
150. Onun ülkesi ve kendisi bolluk içinde olsun,
151. Onun sözü güvenilir, buyruğunun üstüne buyruk yoktur,
152. Hiçbir tanrı emirlerine karşı gelemez,
153. Hiddetle bakar, asla yılmaz, vazgeçmez,
154. Öfkelenirse hiçbir tanrı ona karşı gelemez,
155. Kalbi uçsuz bucaksız, aklı engindir,[6]
156. Günah ve suç onun huzurunda ortaya çıkarılır,
157. Onun [Marduk'un heykelinin] huzurunda ileri gelen biri, talimat olarak,
158. Gelecek kuşaklar öğrensin diye bunları yazdı ve sakladı.
159. Tanrıların, İgigu'nun, yarattığı Marduk'un [kaderi],[7]
160. Nerede su içilirse onun adı anılsın,
161. İşte Marduk'un ilahisi terennüm edilsin,
162. Tiāmat'ı yenen, egemen olan o,[8] [...]

6 Anlamı tartışmalı "uzak kalp" ifadesi (İkinci Tablet, Dize 61) burada içerikten hareketle "uçsuz bucaksız kalp" olarak çevrilmiştir.

7 Lambert (2013, 132) tarafından önerilen "kader" restorasyonu tercih edilmiştir. Nüshalardan birisi bu sözcüğün son hecesini korumaktadır ([*šim*]*at*).

8 Lambert'in çalışmasında (2013:133:163-164) bu dizeyi takip eden iki dize öneriliyor. Bir dizede "ev(?)" ve sonraki dizede "Bâbil(?)" olarak okunup okunmayacağı dahi tam anlaşılmayan kırık ve eksik çivi yazılı işaretler dışında bilgi yoktur.

Kaynakça

Charpin, Dominique, Dietz Otto Edzard ve Marten Stol, *Mesopotamien: die altbabylonische Zeit*, Academic Press, Fribourg 2004.

Cooper, J., "Sumerian and Akkadian", *The world's writing systems*, Ed. Daniels, P. T. ve Bright, W., Oxford University Press, New York 1996, s. 37-72.

Frahm, E., "Counter-Texts, Commentaries and Adaptations: Politically Motivated Responses to the Babylonian Epic of Creation in Mesopotamia, the Biblical World, and Elsewhere,", *Orient* 2010, 55:3-33.

Horowitz, W., *Mesopotamian Cosmic Geography*, Eisenbrauns, Winona Lake, IN 1998.

Köroğlu, K. , *Eski Mezopotamya Tarihi: Başlangıcından Perslere Kadar*, İletişim Yayınları, İstanbul 2006.

Kuhrt, A., *Eski Çağ'da Yakındoğu,* Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2009.

Mieroop, Marc Van de, *Babil Kralı Hammurabi*, Çev. Bülent O. Doğan. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2012.

Oates, J., *Babil*, Arkadaş Yayınevi, Ankara 2000.

Sommerfeld, W., "Marduk. A. I.", *Reallexikon der Assyriologie* (1987-1990), 7: 360-370.

Visicato, Giuseppe, *The bureaucracy of Šuruppak: administrative centres, central offices, intermediate structures and hierarchies in the economic documentation of Fara*, Ugarit-Verlag, Münster 1995.

———, *Babylonian creation myths*, Çev. Lambert, Eisenbrauns, W. G. Winona Lake, IN 2013.

——, *Das babylonische Weltschöpfungsepos Enūma eliš*, Çev. Ed. Kämmerer, T. R. ve K. A. Metzler, Ugarit-Verlag, Münster 2012.

——, *Gılgamış Destanı*, Çev. Sait Maden, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2015.

——, *Myths from Mesopotamia: creation, the flood, Gilgamesh, and others*, Çev. Stephanie Dalley, Oxford University Press, Oxford 1989.

——, *The standard Babylonian creation myth: Enūma Eliš*, Çev. Ed. Phillipe Talon, The Neo-Assyrian Text Corpus Project, Helsinki 2005.

Evrenin, dünyanın, kozmik bölgelerin ve insanın yaratılışı, ardından da tüm bunları yaratan Bâbil tanrısı Marduk'un diğer tanrılar tarafından zikredilişini içeren bu destan, Gılgamış Destanı *ve* Bâbil Hemeroloji Serisi*'nden sonra en iyi bilinen Mezopotamya eserleri arasında yer alır. Bu destan okullarda, tapınaklarda, yılın belli günlerinde belli ayinlerde okutulan kutsal bir kitap, edebi bir yapıt aynı zamanda da bir kültür hazinesi olarak Bâbil'de, Bâbil Devleti'nin Tanrı Marduk'u temel alan dini, kültürel ve siyasi mirası sayesinde de tüm Mezopotamya'da büyük saygı görmüştür. Bâbilceden Türkçeye ilk kez çevrilen* Bâbil Yaratılış Destanı *Hasan Âli Yücel Klasikler Dizisi'nde.*

Selim F. Adalı: Sidney Üniversitesi'nde Klasik ve Eski Çağ öğrenimi görmüştür. Mezopotamya edebiyatı, dini metinler ve Asur İmparatorluğu hakkında bilimsel çalışmalar yürütmekte; Bâbilce, Sümerce, Hititçe, Eski İbranice ve Eski Yunanca dersleri vermektedir. Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Tarih Bölümü'nde öğretim üyesi olarak çalışmaktadır.

Ali T. Görgü: Ankara Üniversitesi DTCF Dilbilim Bölümü'nden mezun oldu. Türkçenin Eğitimi ve Öğretimi alanında yüksek lisans yaptı. Avusturya devletinin bursuyla araştırmalarını bir süre Avusturya'da sürdürdü. Bazı dergilerde öyküleri, incelemeleri yayımlandı. Bilkent Üniversitesi, İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi'nde öğretim görevlisi olarak çalışmaktadır.

9 786053 326939

KDV dahil fiyatı
9 TL

2016 THG 0639077 EVY